

INFORMACIONA TEHNOLOGIJA U SUDOVIMA U 2020

Uvodni izveštaj o dostupnosti IT alata i uputstva za prikupljanje podataka, na osnovu metodologije Evropske komisije za efikasnost pravosuđa (CEPEJ) za ocenu pravosudnih sistema

Februar 2022

Finansirano
od strane Evropske
unije i Saveta Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Saveta Evrope

Finansirano
od strane Evropske
unije i Saveta Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Saveta Evrope

INFORMATION TECHNOLOGY IN COURTS IN 2020

An introductory report on the availability of IT tools and instructions on collecting data, based on the methodology of the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) for the evaluation of judicial systems

February 2022

SADRŽAJ

Skraćenice.....	5
Uvod.....	6
Metodologija, ciljevi I struktura izveštaja	7
I DEO – Opšta metodološka razmatranja	10
II DEO – Budžet i ljudski resursi.....	12
2.1. Budžet za kompjuterizaciju.....	12
2.2. IT osoblje u sudovima	14
III DEO – Korišćenje IT-a u sudovima	16
3.1. Korišćenje IT-a u sudovima tokom pandemije	16
3.2. Procena uticaja IT projekata.....	17
3.3. Bezbednost informacionih sistema sudova i zaštita podataka	18
3.4. Centralizovane baze podataka za podršku odlučivanju.....	19
3.4.1. Centralizovana nacionalna baza podataka sudskih odluka (sudska praksa, itd.)	20
3.4.2. Kompjuterizovana nacionalna evidencija u kojoj su centralizovane sve osuđujuće krivične presude.....	23
3.5. Alati za pomoć pri pisanju	24
3.5.1. Alati za pomoć pri pisanju, kao što su modeli predložaka	24
3.5.2. Alati za snimanje glasa.....	25
3.5.3. Intranet.....	27
3.6. Upotreba IT-a za poboljšanje efikasnosti pravosudnog sistema.....	28
3.6.1. Sistem upravljanja predmetima.....	28
3.6.2. Kompjuterizovani registri koje vode sudovi	32
3.6.3. Sistemi sudova za upravljanje budžetom i finansijsko upravljanje	34
3.6.4. Merni alati za procenu radnog opterećenja sudija i nesudijskog osoblja.....	36
3.7. IT se koristi za komunikaciju između sudova, profesionalaca i korisnika suda	37
3.7.1. Podnošenje sudu akta kojim se pokreće postupak elektronskim putem.....	37
3.7.2. Traženje pravne pomoći elektronskim putem	39
3.7.3. Dostavljanje poziva za ročište elektronskim putem.....	41
3.7.4. Elektronska komunikacija između sudova i advokata i/ili stranaka.....	43
3.7.5. Elektronska komunikacija koju koriste profesionalci koji nisu advokati	45
3.7.6. Onlajn sistemi za procesuiranje specijalizovanih sudskih sporova	48
3.7.7. Video konferencije između sudova, profesionalaca i/ili korisnika	48
3.7.8. Snimanje ročišta.....	50
3.7.9. Elektronski dokazi	51
IV DEO – Sumarni prikaz preporuka.....	53
PRILOG I - Popunjeni CEPEJ Upitnik o IT-u za Kosovo (podaci za 2020.).....	58

Ova publikacija je pripremljena korišćenjem sredstava zajedničkog projekta Evropske unije i Saveta Evrope KOSEJ II, koji je deo programa *Horizontal Facility II*. Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ni na koji način se ne mogu tumačiti kao zvanično mišljenje bilo koje od ovih strana.

Dozvoljena je reprodukcija izvoda (do 500 reči), osim za komercijalne svrhe, pod uslovom da je očuvan integritet teksta, da se izvod ne koristi izvan konteksta, da ne daje nepotpune informacije niti na neki drugi način dovodi čitaoca na pogrešne zaključke o njegovoj prirodi, obimu ili sadržaju teksta. Izvor teksta je uvek obavezno navesti na sledeći način "© Savet Evrope, 2022". Sve druge zahteve za reprodukciju/prevod dela i celog teksta, treba uputiti na Direktorata za komunikacije, Savet Evrope (F-67075 Strasbourg Cedex ili na publishing@coe.int).

Svu ostalu korespondenciju koja se odnosi na ovu publikaciju treba uputiti na adresu: Generalni direktorat za ljudska prava i vladavinu prava (Directorate General of Human Rights and Rule of Law) Saveta Evrope

© Savet Evrope, 2022. Sva prava zadržana. Licencirano Evropskoj uniji pod uslovima.

Naslovna fotografija: *Shutterstock*

Skraćenice

CEPEJ	Evropska komisija za efikasnost pravosuđa
CMIS	Informacioni sistem za upravljanje predmetima
EPRV	Ekvivalent punog radnog vremena
IT	Informacione tehnologije
SSK	Sudski savet Kosova
KoSEJ II	Projekat „Jačanje kvaliteta i efikasnosti pravosuđa na Kosovu*”
TSK	Tužilački savet Kosova
MP	Ministarstvo pravde
NCCR	Nacionalni centralizovani registar kaznene evidencije

Ovaj naziv ne prejudicira stav o statusu Kosova i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

Uvod

Efikasni pravosudni sistem doprinosi povećanju poverenja u državne organe i suštinski je važan za konsolidovanje demokratije i jačanje vladavine prava. U poslednje dve decenije, informaciona tehnologija (IT) se sve više koristi u velikom broju sudova u evropskim zemljama (pod nazivom visokotehnološko pravosuđe, e-sudovi, sajber-pravosuđe, elektronsko pravosuđe, itd.).¹ Krajnji cilj tih napora je da se obezbede bolji pristup pravdi, lakši postupci u različitim oblastima prava (građanskom, krivičnom i upravnom) i tešnja saradnja između pravosudnih i drugih javnih vlasti.

U poslednje vreme, pandemija COVID-19 je pokazala važnost i potencijal tehnologije u oblasti pravosuđa (i drugim). Neometani pristup sudovima mora se garantovati i u vreme vanrednih situacija, naročito kako bi se obezbedilo sudske preispitivanje zakona i propisa donetih u vanrednim situacijama ali i u vezi sa hitnim predmetima (npr., kada se radi o slobodi i bezbednosti lica) i kako bi se (p)održao pristup pravdi uopšte. Kako bi se ovo rešavalo, sudovi su usvojili jedan broj mera od kojih skoro sve podrazumevaju kretanje u pravcu sprovođenja pravde na daljinu i preko onlajn platformi.²

U junu 2020.g. CEPEJ je takođe usvojio „Deklaraciju o naučenim lekcijama i izazovima sa kojim se pravosuđe suočava tokom i posle pandemije Covid-19“ u kojoj se navodi 7 principa koji i dalje moraju da se poštuju u periodu krize koja utiče na javnu službu pravosuđa. Principi takođe obuhvataju pristup pravdi gde „Javna služba pravosuđa mora se održavati što je više moguće, uključujući pružanje pristupa pravdi alternativnim sredstvima kao što su onlajn servisi ili unapređenje pristupa informacijama preko Internet sajtova sudova i drugih sredstava komunikacije (telefona, elektronske pošte, itd.)”

Kako države izlaze iz vanrednog stanja, važno je da vlade i zainteresovane strane u sudstvu sprovedu evaluaciju raspoloživih tehnologija (postojećih odnosno uvedenih tokom pandemije), njihovih prednosti i mana, kao i njihovog uticaja na sprovođenje pravde.

Na Kosovu, tokom izbijanja pandemije COVID-19 2020. godine, u sudovima su primenjene neke nove prakse, korišćenjem elektronskih sredstava: mali broj ročišta je održan onlajn; neke sudije su prihvatile neke tužbe i spise koje su strane dostavile putem e-pošte; a neki pozivi su iz sudova upućeni advokatima elektronskim putem. Ovaj izveštaj ima za cilj da podstakne aktere u pravosuđu da iskoriste te nove prakse i preispitaju neke aspekte tradicionalnog funkcionisanja suda. Izrada sveobuhvatne procene postojeće informacione tehnologije u sektoru pravde (sudovi, tužilaštva, druge službe vezane za pravosuđe) pružila bi neophodnu osnovu za dalje diskusije o digitalizaciji. Shodno tome, ovaj izveštaj o uvođenju IT-a u primenu u sudovima na Kosovu zaista dolazi u pravom trenutku.

1 CEPEJ, „Primena informacione tehnologija u evropskim sudovima”, Evropski pravosudni sistemi, Efikasnost i kvalitet pravosuđa, CEPEJ STUDIJE br. 24, dostupno na: <https://rm.coe.int/european-judicial-systems-efikasnost-and-kvalitet-of-justice-cepej-stud/1680788229>

2 OSCE ODIHR, „Funkcionisanje sudova tokom pandemije Covid-19: Početnica”, Oktobar 2020, dostupno na: <https://www.osce.org/files/f/documents/5/5/469170.pdf>. Vidi takođe CEPEJ zbornik komentara, <https://www.coe.int/en/web/cepej/compilation-Komentari>. Na početku zdravstvene krize CEPEJ je sačinio [kompilaciju mera](#) koje se redovno ažurira.

Metodologija, ciljevi I struktura izveštaja

Ovaj izveštaj je baziran na metodologiji i indikatorima CEPEJ-a a naročito na pitanjima o IT-u u Upitniku za evaluaciju CEPEJ-a koji se koristi za evaluaciju pravosudnih sistema (u daljem tekstu, takođe CEPEJ-ov Upitnik o IT-u) i prateće napomene sa objašnjenjima.³ Iako je ovaj izveštaj posebno fokusiran na informacionu tehnologiju, nadograđuje se na prethodne procene o efikasnosti i kvalitetu pravosudnog sistema na Kosovu, sprovedene u poslednjih 5 godina, bazirano na metodologiji CEPEJ-a za evaluaciju pravosudnih sistema.⁴ Naime, u trećem izveštaju o proceni koji je Ministarstvo pravde objavilo u oktobru 2020. godine naglašava se da „[b]uduće procene treba da ispituju stanje IT-a na Kosovu pomoću ažuriranog CEPEJ-ovog upitnika o stanju razvoja IT-a” (strana 13).

Izveštaj ima dvostruku svrhu:

- Prvo, pruža uvodni pregled primene i dostupnosti IT u kosovskim sudovima do 2020. godine. Cilj je da se identifikuju oblasti u kojima bi se IT alati eventualno mogli koristiti za dalje povećanje efikasnosti i kvaliteta pravosudnog sistema. Some kvantitativne i kvalitativne informacije dostavljene i analizirane u ovom izveštaju odnose se na 2021. godinu. Međutim, prepoznato je da bi skup podataka za 2020. godinu pružio veoma korisno početno stanje koje bi moglo da se koristi za referentnu tačku u budućim izveštajima za merenje trendova, evolucije i strukturnih pitanja u narednim godinama.
- Drugo, izveštaj objašnjava kako da se popuni CEPEJ IT upitnik pružanjem jasne i sistematske liste IT pitanja, pratećih objašnjenja kao i povezanih odgovora kako bi se olakšalo korišćenje CEPEJ metodologije, koncepata i indikatora razvijenih u tom pogledu. Kao takav, on takođe služi i kao alat za obuku korisnika, koji im pomaže da ispravno odgovore na pitanja ovom prilikom i u kontekstu budućih procena. Dosledno korišćenje metodologije u budućim procenama bi pored toga omogućilo uporedivost nalaza (uključujući sa drugim evropskim zemljama/entitetima) i utvrđivanje mogućih kretanja/evolucija tokom vremena.

Uključivanje preporuka pomaže da se utvrde oblasti za dalju aktivnost, u skladu sa nalazi i preporuke iz prethodnih procena i sa principima definisanim u dokumentima CEPEJ-a kao što su Smernice o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa,⁵ Priručnik za primenu Smernica,⁶ i alati koje je nedavno razvila Radna grupa za visokotehnološko pravosuđe i veštačku inteligenciju u okviru CEPEJ-a.⁷

Kako je objašnjeno u Izveštaju o evaluaciji CEPEJ-a objavljenom 2020. godine sa podacima iz (2018.), CEPEJ-ovim Upitnikom o IT-u prikupljaju se podaci o tri kategorije IT alata, koji onda omogućavaju da se izračuna Opšti indeks uvođenja IT-a u primenu (na skali od 0 do 10):⁸

3 CEPEJ šemu evaluacije možete preuzeti ovde: <https://rm.coe.int/cepej-grille-en-rev7/native/168093addf> dok se objašnjenje može naći ovde: <https://rm.coe.int/cepej--objasnjenje-2020-2022/1680a1fbb2>. Za IT pitanja, videti „3.5 Korišćenje informacionih tehnologija u sudovima“, od pitanja 62-1 do 64-12. Za potrebe ovog izveštaja, odgovori na pitanja 62-1, 65-1, 65-2 i 65-3 pod „Opšte politike u informacionoj tehnologiji u pravosudnim sistemima“ nisu uključeni u ovaj izveštaj pošto je IT uprava u sektor pravde je još uvek predmet međuinstitucionalnih diskusija na Kosovu.

4 Izveštaj o detaljnoj proceni pravosudnog sistema na Kosovu, januar 2018 (prvi izveštaj): <https://rm.coe.int/in-depth-procenes-report-of-the-judicial-system/16807828e6>; Uporedna procena pravosudnog sistema, 2014. do 2017. (drugi izveštaj): <https://rm.coe.int/comparative-procenes/1680939684>; Uporedna procena pravosudnog sistema na Kosovu (2014, 2017. i 2018.) (treći izveštaj): <https://md.rks-gov.net/desk/inc/media/942440FA-DA73-4A93-AFCC-0D0B5B01845D.pdf>

5 Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ) - Smernice o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa [Inventar alata koji se koriste i kratak pregled najbolje prakse], CEPEJ(2016)13E / 7. decembar 2016, dostupno na: <https://rm.coe.int/16807482de>.

6 CEPEJ, Priručnik za primenu Smernica o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa, 14. jun 2019, dostupno na <https://rm.coe.int/cepej-toolkit-cyberjustice-en-cepej-2019-7/168094ef3e>, 07. jun 2021.

7 Radna grupa za visokotehnološko pravosuđe i veštačku inteligenciju (CEPEJ-GT-CYBERJUST). Alati koje treba da razvije ova nova Radna grupa treba da se odnose na razne teme, kao što su kriterijumi kvaliteta za video konferencije, veštačka inteligencija koja se koristi u alternativnim metodima rešavanja sporova ili izvršenju sudskih odluka ili sudskim postupcima u digitalnom kontekstu: <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-working-group-cyber-just>. Vidi naročito Smernice o video konferencijama u sudskim postupcima koje je CEPEJ usvojio 16-17. juna 2021.g.: https://www.coe.int/en/web/cepej/home/-/asset_publisher/CO8SxliXPed/content/la-cepej-adopte-ses-lignes-directrices-sur-la-videoconference-dans-les-procedures-judiciaires?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.coe.int%2Fen%2Fweb%2Fcepej%2Fhome%3F_p_p_id%3D101_INSTANCE_CO8SxliXPed%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D8

8 Izveštaj o evaluaciji CEPEJ-a objavljen 2020. godine (sa podacima za 2018.), str. 99: <https://rm.coe.int/evaluation-report-part-1-english/16809fc058> (od 95. do 104. strane o Informacionoj i komunikacionoj tehnologiji - IKT). Vidi takođe Poseban dosije - Izveštaj „Evropski pravosudni sistemi – Izveštaj o evaluaciji CEPEJ-a – Evaluacioni ciklus 2020. (sa podacima iz 2018.): <https://www.coe.int/en/web/cepej/special-file-publication-of-the-report-european-judicial-systems-cepej-evaluation-report-2020-evaluation-cycle-2018-podaci>

- i. Tehnologije za podršku odlučivanju koje obuhvataju baze podataka sudskih odluka, postojanje nacionalne kaznene evidencije, alati za pomoć u pisanju i funkcije prepoznavanja glasa;
- ii. Sistemi za upravljanje sudom i predmetima, koji obuhvataju sisteme za upravljanje predmetima (uključujući njihovu interoperabilnost, aktivno upravljanje predmetima i statističke funkcionalnosti), sistemi za budžetsko i finansijsko upravljanje sudova, kao i alati za procenu radnog opterećenja sudija i zaposlenih u upravi;
- iii. Komunikacija između sudova, profesionalaca odnosno korisnika suda, što obuhvata mogućnost dostavljanja predmeta elektronskim putem, komunikacija u toku različitih faza rada na predmetu između sudskih stranaka, advokata i drugih profesionalaca, postojanje specijalizovanih onlajn procedura, video konferencije i snimanje ročišta.

U Izveštaju o evaluaciji CEPEJ-a naglašava se da se upitnikom prikupljaju podaci o uvođenju IT alata u primenu, pre nego o njihovom stvarnom korišćenju. Dodaje se i da „visok nivo razvoja ne znači neophodno i stvarno korišćenje i pozitivan uticaj na efikasnost sudova ili kvalitet vršenja pravde.”

Na osnovu odgovora koje su dostavile zainteresovane strane, CEPEJ-ov Upitnik o IT-u za Kosovo za 2020. godinu je popunjen (vidi Prilog I) i Opšti indeks uvođenja IT-a je izračunat uz podršku Sekretarijata CEPEJ-a (vidi Prilog II). Popunjavanje upitnika i izračunavanje IT indeksa su tesno povezani i pomoći će da se prati napredak u uvođenju IT-a u primenu u sudovima tokom vremena.

Ukupan indeks implementacije IT za Kosovo* u 2020. je bio 3,23 od 10.

Po kategoriji	Podrška odlučivanju	Sudovi i upravljanje predmetima	Komunikacija između sudova, profesionalaca i/ili korisnika suda
	3,65	4,73	1,28

Po materiji	Administrativni	Civil	Kriminal
	2,82	2,80	3,50

Ovaj indeks treba posmatrati kao referencu na 10, što znači da je 10 maksimalno mogućih poena u godini posmatranja. Štaviše, s obzirom na to da Izveštaj o proceni CEPEJ-a ispituje podatke iz 2018. godine, a ne podatke iz 2020. godine, indeks za Kosovo u 2020. godini ne može se u potpunosti uporediti sa indeksom različitih evropskih zemalja/entiteta koji su navedeni u tom izveštaju. U 2018. kao što je predstavljeno u Izveštaju, prosečan ukupni indeks implementacije IT u 2018. za Evropu bio je 6,11.

U decembru 2020, Projekat KOSEJ II je pokrenuo proces prikupljanja podataka, uz pomoć međunarodnog eksperta, Dr. Julinde Bećiraj, višeg istraživača u Bingam centru za vladavinu prava (BIICL). Rani odgovori na pitanja u CEPEJ IT upitniku prikupljeni su od IT odeljenja, odeljenja za budžet i odeljenja za osoblje Sudskog saveta Kosova (SSK). Oni su kasnije dopunjeni dodatnim kvalitativnim podacima prikupljenim od drugih zainteresovanih strana, uključujući sudije iz osnovnih sudova i Apelacioni sud (putem sastanaka uživo i intervju preko e-mejla), službenike za informacije u sudovima, Agenciju za besplatnu pravnu pomoć, nekoliko advokata, odeljenje za budžet i kadrovsko odeljenje SSK, i jednog službenika za finansije u jednom od osnovnih sudova. Takve inpute su prikupili lokalni konsultanti KoSEJ II, pregledani kao deo redovne provere kvaliteta CEPEJ-a i uključeni u okvir CEPEJ IT upitnika pod odgovarajućim pitanjima. Radionica je održana 21. oktobra 2021. na kojoj je predstavljen i razmatran nacrt izveštaja. Predstavnici relevantnih institucija korisnica, Kancelarije Evropske unije na Kosovu i Sekretarijata CEPEJ-a dali su konstruktivan doprinos za dopune i/ili izmene u nekim odeljcima, koji su ugrađeni u konačni nacrt.

Izveštaj se sastoji iz četiri dela.

- Prvi deo sadrži osnovne metodološke napomene za popunjavanje CEPEJ-ovog Upitnika o IT-u. On je u velikoj meri izveden iz Objašnjenja CEPEJ-a koje prati Upitnik za evaluaciju CEPEJ-a.⁹
- Drugi deo se fokusira na budžet za kompjuterizaciju i IT osoblje u sudovima na Kosovu.

9 CEPEJ, „Objašnjenje uz Upitnik za ocenu pravosudnih sistema”, ciklus 2018 – 2020, dostupno na: <https://rm.coe.int/cepej-explanatory-note-25-mars/168093ad3e>

- Treći deo sadrži suštinu ovog izveštaja o korišćenju IT-a u sudovima na Kosovu. U njemu se prvo kratko razmatra uticaj COVIDa-19 na sudski sistem na Kosovu, i u smislu izazova i u smislu prilika, a potom se prati redosled pitanja u CEPEJ-ovom Upitniku o IT-u. Za svako pitanje, obrazac izlaganja i analize je isti i obuhvata:
 - pitanje kako je formulisano u CEPEJ-ovom Upitniku o IT-u;
 - metodološko objašnjenje koncepata koji se koriste, definicija i naznake o tome kako da se popune relevantne tabele (izvedene iz metodologije CEPEJ-a);
 - uvide u kontekst koji se odnosi na pravnu i praktičnu situaciju na Kosovu, uključujući preporuke gde je to relevantno.
- Konačno, četvrti deo sadrži sumarni prikaz preporuka koje su date u svakom odeljku.

Izveštaj takođe sadrži jedan Prilog:

- Prilog I sa popunjenim CEPEJ-ovim Upitnikom o IT-u za Kosovo (sa podacima za 2020.), koji treba da se koristi kao model za buduće procene, kao i

I DEO – OPŠTA METODOLOŠKA RAZMATRANJA

U nastavku su prikazane neke opšte metodološke napomene za popunjavanje CEPEJ-ovog Upitnika o IT-u. One se u velikoj meri izvedene iz Objašnjenja CEPEJ-a koje prati Upitnik za evaluaciju CEPEJ-a.

Odgovori NA i NAP

Prilikom odgovaranja na pitanja, možda neće uvek biti moguće dati broj ili se opredeliti za jedan od modaliteta odgovora (Da ili Ne). U ovim slučajevima, može da se koristi NA odnosno NAP.

NA (od engl. *'not available'* - nema informacija/podataka) znači da koncept ili kategorija na koju se odnosi pitanje postoji u pravosudnom sistemu Kosova, ali da su odgovor ili povezani podaci nepoznati (npr. upravni predmeti postoje u pravosudnom sistemu, ali relevantna institucija ne može da kvantifikuje broj tih upravnih predmeta).

NAP (od engl. *'not applicable'* - nije primenljivo) znači da pitanje nije primenljivo na pravosudni sistem na Kosovu (na primer, zato što ta kategorija zaposlenih u pravosuđu ili vrsta spora na koji se pitanje odnosi ne postoji u pravosudnom sistemu).

Odgovori NA ili NAP se veoma razlikuju među sobom. Molimo vas da poštujete ova pravila jer će svaka greška dovesti do pogrešnih tumačenja. Pravila doslednosti (vertikalne i horizontalne) se ne primenjuju na isti način u prisustvu jednog ili više NA ili NAP odgovora .

Komentari

Za sva pitanja takođe postoji i odeljak za komentare. Postoje dva tipa komentara: opšti komentari i posebni komentari. Oni treba da budu jasno označeni i navedeni odvojeno.

„Opšti komentari” treba da sadrže informacije koje se *odnose na sve cikluse evaluacije*. Kada neki odgovor i/ili komentar na konkretno pitanje ostane nepromenjen u odnosu na prethodnu evaluaciju treba da bude „isečen i prenet” iz prethodnog obrasca. „Posebni komentari” treba da pruže detaljne informacije o specifičnostima/ promenama pravosudnog sistema ili metodologije izveštavanja u *konkretnom ciklusu evaluacije*.

U pretežno kvalitativnoj vrsti procene, kao što je procena o korišćenju IT-a u sudovima, Komentari imaju suštinsku ulogu time što pružaju kontekst i dopunjuju sadržaj pitanja sa više ponuđenih odgovora. Komentari treba da budu što je moguće precizniji i koncizniji.

Provera i varijacije u odnosu na prethodne evaluacije

Uvek proverite unete podatke Takođe uporedite podatke navedene za referentnu godinu sa onima dostavljenim za prethodnu rundu evaluacije i objasnite značajne razlike od jednog do drugog ciklusa (promene zbog strukturne reforme, zakonodavne promene, različite metodologije ili promene u tumačenju pitanja od strane nacionalnog korespondenta).

Valuta

Svi finansijski iznosi moraju da se izraze u evrima.

Pravila i izuzeci

Odgovore dajte, ako je moguće, prema opštoj situaciji u vašoj zemlji a ne prema izuzecima. Možete da navedete izuzetke od pravila u polju za komentar ispod pitanja.

Izvori

Navedite izvore svojih podataka, ako je moguće i kada se to traži. „Izvor“ se odnosi na institucija koja je dostavila informacije date u odgovoru na pitanje (npr. SSK, TSK, sudovi, Agencija za besplatnu pravnu pomoć, Ministarstvo pravde, međunarodni projekti kao što je NCCR, itd.). Ovo će pomoći da se proverí pouzdanost podataka.

Preporuka 1: Redovno procenjivati uvođenje IT-a u primenu u sudovima na Kosovu na osnovu metodologije CEPEJ-a u svrhe unapređenja kvaliteta i efikasnosti njihovih usluga.

Popunjavanje upitnika i izračunavanje opšteg indeksa uvođenja IT-a u primenu su tesno povezani i pomoći će da se prati napredak tokom vremena u pogledu uvođenja IT-a u primenu u sudovima. Prilikom popunjavanja upitnika za buduće izveštaje treba uneti sledeće podatke: službenik u relevantnoj instituciji koji je dao odgovor na konkretno pitanje (njegovi/njeni kontakt podaci) i svi povezani komentari. Ovo će pomoći u narednim izveštajima da se osigura konzistentnost odgovora (i izbegne drugačija interpretacija pitanja) i da se identifikuju moguće evolucije.

II DEO – BUDŽET I LJUDSKI RESURSI

2.1. Budžet za kompjuterizaciju

6. Godišnji (odobreni i realizovani) javni budžet opredeljen za funkcionisanje svih sudova, u € (bez budžeta javnih tužilaštava i bez budžeta pravne pomoći).ko ne možete da razdvojite budžet opredeljen za sudove od budžeta za javna tužilaštva i/ili pravnu pomoć, pređite na pitanje 7. Ako možete da odgovorite na ovo pitanje 6, odgovorite NA na pitanje 7.

	Odobreni budžet (u €)	Realizovani budžet (u €)
UKUPNO – Godišnji javni budžet opredeljen za funkcionisanje svih sudova (1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7)	27.265.668,04	26.283.995,51
1. Godišnji javni budžet opredeljen za (bruto) zarade		
2. Godišnji javni budžet opredeljen za kompjuterizaciju	310.000	144.526
3. Godišnji javni budžet opredeljen za troškove sudskog postupka (veštačenje, prevođenje, itd..).		
4. Godišnji javni budžet opredeljen za zgrade suda (održavanje, operativni troškovi)		
5 Godišnji javni budžet opredeljen za ulaganja u nove zgrade (suda)		
6. Godišnji javni budžet opredeljen za obuku		
7. Ostalo (navedite)		

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

U okviru ovog pitanja treba da se prikažu budžetski podaci za sudski sistem, za referentnu godinu. Brojke o budžetu ne smeju da obuhvate:

- budžet javnih tužilaštava;
- budžet za pravnu pomoć;
- budžet za zatvorski i probacioni sistem;
- budžet rad Ministarstva pravde;
- budžet za sudsku zaštitu mladih (socijalni radnici, itd.);
- budžet Ustavnog suda;
- budžet Sudskog saveta Kosova (SSK).

U okviru ovog pitanja treba da se prikažu budžetski podaci za sudove. Upitnik za evaluaciju zahteva dve vrste brojke koje se odnose na godišnji javni budžet sudova. **Odobreni** budžet je budžet koji je formalno usvojen u Skupštini. Ako dođe do izmena odobrenog budžeta (rebalansom ili izmenama i dopunama) tokom godine, treba da se navede najnovija izmena. Odobreni budžet treba da se iskaže, ako je moguće, bez drugih izvora (npr. bez operacija koje sufinansira EU). Ovo drugo treba navesti u komentarima. **Realizovani** budžet odgovara stvarnim rashodima tokom referentne godine.

Budžet obuhvata 7 potkategorija. **Potkategorija 2 je relevantna za ovo pitanje.**

1. (Bruto) zarade su zarade svog sudijskog i nesudijskog osoblja koje radi u sudovima, isključujući javno-tužilački sistem (i osoblje koje radi za tužilaštvo). Ovaj iznos treba da obuhvati ukupne troškove zarada za poslodavca: ako, osim same bruto zarade, poslodavac takođe plaća osiguranja i/ili penzije, ove doprinose treba takođe obuhvatiti.

2. Kompjuterizacija obuhvata sve troškove za opremu, ulaganja, instaliranjem, korišćenje i održavanje kompjuterskih sistema (uključujući troškove za angažovano spoljno tehničko osoblje).

3. Troškovi postupka koje snosi država (ili sudski sistem) odnose se na iznose koje sudovi treba da plate u okviru sudskih postupaka, kao što su troškovi koji se plaćaju za veštačenje ili sudske prevodioce. Iz troškova postupka treba izuzeti sve troškove koje će na kraju platiti stranke (npr. pojedinačne troškove veštaka i prevodilaca koji se nadoknađuju u korist budžeta suda ili sudske takse i naknade koje se plaćaju za pokriće troškova suda. Takođe, iznos koji se plaća za pravnu pomoć ne treba iskazati ovde (već u okviru 12. pitanja).

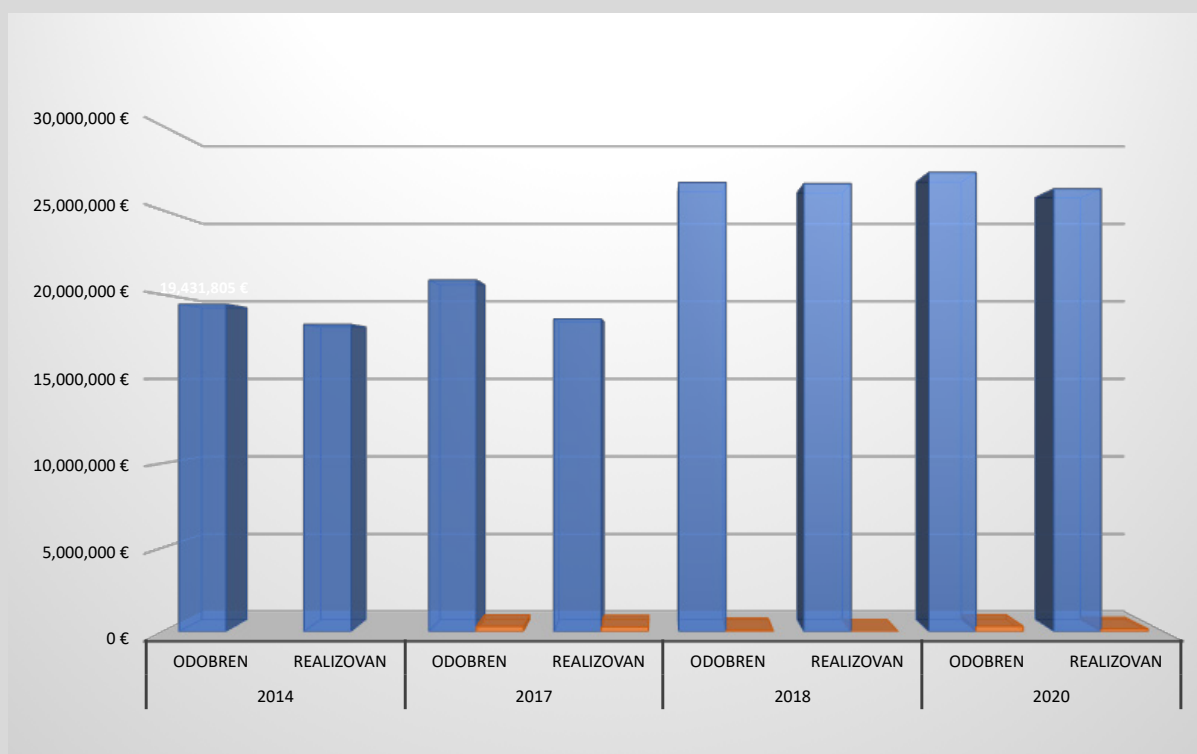
4. Budžet za sudske zgrade obuhvata sve troškove koji su povezani sa održavanjem i funkcionisanjem sudskih zgrada (troškovi zakupa, električne energije, obezbeđenja, čišćenja, održavanja itd.). Oni ne obuhvataju ulaganja u nove zgrade.

5. Obuhvata sve troškove koji su povezani sa **ulaganjem u nove sudske zgrade** (bilo u izgradnju novih objekata ili kupovinu postojećih zgrada).

6. Godišnji javni budžet opredeljen za **obuku** obuhvata svu obuku koju direktno pokrivaju sudovi za obuku sudija i nesudijskog osoblja, isključujući, ako je moguće, javnotužilački sistem. Poseban budžet posebne institucije za obuku sudija odnosno tužilaca ne treba da se iskazuje ovde.

7. Ostalo obuhvata sve brojke koje ne mogu da se podvedu pod gore navedene kategorije.

KOSOVO: uvid u kontekst

Budžet za kompjuterizaciju je namenjen za kompjutere, drugu IT opremu i održavanje IT sistema. Podaci nisu bili raspoloživi u 2014. godini, a u 2018.g. odobreni budžet nije utrošen.

Neka eksterna sredstva su potrošena u oblasti IT-a. Na primer, projekat CMIS, koji je sproveo fazu konsolidacije od 2019. do 2021. godine, dobija finansiranje od Vlade Norveške u iznosu od 2.528.882 evra. Štaviše, budžet projekta NCCR, koji finansira Evropska unija, bio je oko 2,5 miliona evra za 4 godine (uključujući IT hardver od oko 200.000 evra).

Preporuka 2: *Prikupljajte i izveštavajte tačne podatke o odobrenim i sprovedenim budžetima, ne samo zvanične podatke o budžetu već i spoljno finansiranje*

U prethodnim procenama našli smo da se pravosudni sistem na Kosovu, kao i u drugim susednim zemljama/entitetima, koristi dodatnim eksternim resursima koji nisu deo zvaničnih budžeta i ne pojavljuju se u statistikama.¹⁰ Njihovo progresivno iscrpljivanje na srednji/dugi rok kosovski organi treba da uzmu u obzir kako bi se garantovala održivost reformi, naročito onih čiji je cilj uvođenje IKT alata u pravosuđe. Prilikom opredeljivanja sredstava za projekte modernizacije na osnovu IT, moraju se uzeti u obzir svi direktni i indirektni troškovi koje podrazumeva uvođenje nove tehnologije i novih stručnih praksi, a visinu budžeta treba odrediti prema životnom ciklusu projekta, zato što je potcenjivanje potrebnog iznosa novca prouzrokovalo probleme u mnogim IT projektima (Smernice za visokotehnološko pravosuđe CEPEJ-a, stav 98, 99).

Preporučujemo da SSK, TSK i druge relevantne obuhvaćene institucije prikupljaju i prijavljuju precizne podatke o odobrenim i realizovanim budžetima tokom referentne godine za sudove i tužilaštva. Tačnost podataka je od ključnog značaja za efikasno planiranje i utvrđivanje održivih rešenja. Podaci o eksternim doprinosima takođe treba da se prikupljaju i adekvatno uzimaju u obzir u kontekstu planiranja politika u ovoj oblasti.

Preporuka 3: Razviti sveobuhvatnu i dugoročnu viziju za poboljšanje efikasnosti i kvaliteta pravosuđa putem IT-a, formulisano sa jasnim, merljivim i proverljivim ciljevima, gde tehnologija obezbeđuje sredstvo, a ne cilj, i koja prevazilazi logiku izolovanih projekata. Ovo će pomoći da se obezbedi održiva finansijska podrška za doslednu primenu i upotrebu IT alata.

Priručnik CEPEJ-a iz 2019. za implementaciju Smernica o sajber-pravdi objašnjava da ciljeve i ciljeve treba definisati u skladu sa snažnim potrebama građana i korisnika, a ne vođeni tehnologijom. Neophodno je predstaviti IT alate kao doprinos boljoj usluzi za sve vrste korisnika. Treće, važno je imati podršku na najvišem nivou kako bi se osigurala efikasna implementacija. Četvrto, trebalo bi obezbediti efektivno učešće različitih grupa korisnika.

2.2. IT osoblje u sudovima

Svo nesudijsko osoblje, koje radi u svim sudovima, **mora se ovde iskazati u ekvivalentu punog radnog vremena (EPRV)** za radna mesta koja su stvarno popunjena. Kako bi se bolje razumela rodna pitanja u sudstvu, navedite ukupan broj kao i svaku kategoriju po rodu. Proverite da iskazane brojke ne obuhvataju osoblje koje radi u javnim tužilaštvima.

Postoji 5 različitih kategorija. **Potkategorije 3 i 4 su relevantne za ovo pitanje. U prethodnim procenama, IT je iskazano u okviru potkategorije 4:**

1. Svo nesudijsko osoblje, koje radi u svim sudovima, **mora se ovde prikazati u ekvivalentu punog radnog vremena (EPRV)** za radna mesta koja su stvarno popunjena. Kako bi se bolje razumela rodna pitanja u sudstvu, navedite ukupan broj kao i svaku kategoriju po rodu. Proverite da iskazane brojke ne obuhvataju osoblje koje radi u javnim tužilaštvima.

¹⁰ Izveštaj o detaljnoj proceni pravosudnog sistema na Kosovu, <https://rm.coe.int/in-depth-procane-report-of-the-judicial-system/16807828e6>, Preporuke 1 i 2; Uporedne procene pravosudnog sistema od 2014. do 2017, <https://rm.coe.int/comparative-procane/1680939684>, str. 10.

2. **Nesudijsko (sudsko) osoblje** direktno pomaže sudiji pružajući sudsku pomoć (pomoć tokom ročišta, (sud-ske) pripreme predmeta, vođenja zapisnika, sudsku pomoć u izradi sudijske odluke, pravno savetovanje - na primer sekretari). Ako su podaci dati u okviru prethodne kategorije (Rechtspfleger), nemojte ponovo da dodate taj broj u ovu kategoriju.

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

3. **Administrativno osoblje** are nije direktno uključeno u pomaganje sudijama ali je odgovorno za administrativne poslove (kao što je zavođenje predmeta u kompjuterski sistem, nadzor nad plaćanjem sudskih taksi, administrativna priprema spisa predmeta, arhiviranje) odnosno upravljanje sudom (sekretar suda, načelnik kompjuterskog odeljenja suda, finansijski direktor suda, rukovodilac ljudskih resursa, itd.).

4. **Tehničko osoblje** obuhvata osoblje zaduženo za poslove tehničke prirode i druge dužnosti povezane sa održavanjem kao što je održavanje čistoće, obezbeđenje, kompjuterski tehničari ili električari.

5. **Drugo nesudijsko osoblje** obuhvata svo nesudijsko osoblje koje nije obuhvaćeno kategorijama 1-4.

KOSOVO: uvid u kontekst

U vezi sa zahtevom da se dostave brojke izražene u EPRV

SSK i sudovi prate broj zaposlenih koji su na odsustvu jer se to radi ručno. Stoga, predstavlja im izazov da daju tačan broj osoblja koje stvarno radi u sudovima izražen u EPRV (neki mogu biti na porodijskom odsustvu, bolovanju, itd.). Zahtevi za odsustvo se obrađuju ručno u Excel tabelama i na obrascima u papiru. Ista teškoća se opaža i kad su u pitanju sudije. Ako odu na odsustvo koje je duže od 30 dana, ručno se uklanjaju iz sistema za automatsko raspoređivanje predmeta.¹¹

Prema metodologiji CEPEJ-a, odsustva (praznici) se ne izvlače iz FTE-a, kao ni povremena bolovanja. Samo redovna duža odsustva (poput porodijskog odsustva; odsustva zbog trajne bolesti, godišnji odmori) i redovno skraćeno radno vreme bez obzira na razlog ne bi trebalo da budu uključeni u FTE. Sudije raspoređene ili privremeno raspoređene na druge funkcije (npr. u Ministarstvo pravde, Sudski savet) (ako je primenljivo i ako ne obavljaju sudski posao istovremeno), ne treba da budu uključene u prikazanu cifru. Ovo možda neće biti problematično za ukupan broj sudija i drugog osoblja, ali je veći izazov kada je FTE potreban za razdvajanje poslova po instancama ili nadležnostima (ako je primenljivo).

IT osoblje

Godine 2020, bilo je 17 zaposlenih u IT-u. Plan SSK-a je da u 2021.g, bude po jedan službenik za IT u svim osnovnim sudovima i ograncima sudova. To zahteva zapošljavanje više službenika za IT. Postoji takođe osoblje u sudovima koje radi za CMIS projekat (koji finansira Norveška). Godine 2020. bilo ih je 27. Konačno, od septembra 2017, 50 privremeno zaposlenih stručnih saradnika (30 in 2021) je radilo u sudovima, kao deo NCCR projekta (koji sufinansiraju EU i SSK), za digitalizaciju kaznene evidencije, unapređenje kvaliteta podataka u NCCR bazi podataka, obuku i podršku sudskom osoblju u njenom korišćenju, i sprovođenje redovne kontrole sistema.

Preporuka 4: Razviti, i eventualno povezati sa CMIS-om, aplikaciju za ljudske resurse i održavati ažurne podatke kako bi se prikupile brojke izražene u EPRV i kako bi se obezbedilo blagovremeno uočavanje problema i sprovođenje rešenja.

11 Kriterijumi za automatsko raspoređivanje predmeta u sudovima na Kosovu sudovi putem Informacionog sistema za upravljanje predmetima (CMIS) i njihova primena, januar 2020 (dostupno samo na albanskom): https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/lgsi/17858_Kriteret_per_shperndarjen_lendeve_ne_gjykatat_Republikes_Kosoves_permes_SMIL_dhe_menyra_zbatimit_tyre.pdf

Priručnik CEPEJ-a iz 2019. godine za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe objašnjava da je jedan broj IT alata, uključujući i „aplikaciju za ljudske resurs”, nužan za funkcionisanje sudova i da bez tih alata sudovi ne mogu da rade ili bi radili sa velikim teškoćama.¹² Prikupljanje i prijavljivanje brojki izraženih u EPRV je bitno zato što brojke koje nisu izražene u EPRV prikazuju više ljudskih resursa nego što je raspoloživo u praksi.

Preporuka 5: Kosovo treba da nastavi da ulaže u nove profile ljudskih resursa koji su postali neophodni za onlajn pravosuđe (uglavnom zapošljavanjem novog osoblja kada obuka ili prekvalifikacija nisu dovoljne).

U Smernicama za visokotehnološko pravosuđe iz 2016. godine CEPEJ-a objašnjava se da razvoj IT alata u sudovima, kao i u pravosudnom sistemu uopšte, zahteva značajna ponovna ulaganja u ljudske resurse kroz planove zapošljavanja ili obuka za novopredložene usluge (stav 31), iako bi propisani troškovi plata za sudije, tužioce i sekretare trebalo da ostanu nepromenjeni, bar za sada (stav 27).

III DEO – KORIŠĆENJE IT-A U SUDOVIMA

3.1. Korišćenje IT-a u sudovima tokom pandemije

Ovaj izveštaj se fokusira na korišćenje IT-a u sudovima 2020. godine, koja je bila veoma neobična zbog krize sa pandemijom koja ja pogodila čitav svet. Na Kosovu, od sredine marta 2020. do početka juna 2020, sudovi su bili skoro potpuno zatvoreni: rešavali su samo hitne stvari, kao što su mere pritvora, predmete nasilja u porodici.¹³ Od 1. juna, sudovi su ponovo počeli da rade u punom kapacitetu i ročišta su održavana uobičajeno, prvo bez prisustva javnosti (samo posmatrači iz organizacije civilnog društva, EULEX-a i OEBS-a) a potom, postepeno, uz ograničeno prisustvo javnosti.¹⁴ Trenutno je prisustvo javnosti i dalje ograničeno, pošto između ljudi u sudnici treba da bude dovoljna distanca. Sudija ima diskreciono pravo da odobri ili odbije zahteve od fizičkih lica da prisustvuju ročištu.

Tokom ova dva i po meseca, neke nove prakse su primenjene u sudovima pomoću elektronskih sredstava. Na primer, jedan manji broj ročišta je održan na Internetu, uz podršku projekta Program jačanja pravosudnog sistema (JSSP). Deset (10) onlajn ročišta je održano u Osnovnom sudu u Prištini, četiri (4) at Osnovni sud u Prizrenu, i četiri (4) u oblasti Peći. Osnovni sud u Gnjilanu je objasnio da nemaju opremu za održavanje onlajn ročišta. Osim toga, tokom ovog perioda, neke sudije su prihvatile neke zahteve i spise koje su stranke dostavile elektronskom poštom, a neke pozive su sudovi elektronski poslali advokatima. Međutim, to se događalo izuzetno i u malom obimu.¹⁵

Tokom pandemije COVIDa-19, informacione tehnologije su pokazale potencijal za podršku funkcionisanja pravosudnih sistema tako što su omogućavale brzo prilagođavanje novim potrebama i izazovima. Elektronsko dostavljanje spisa predmeta, zakonski važeća elektronska komunikacija između stranaka, javnih vlasti i sudova, kao i video konferencije su primeri ovog potencijala. Ovaj izveštaj takođe ima za cilj da podstakne zainteresovane strane da iskoriste te nove prakse i ponovo razmotre određene aspekte tradicionalnog funkcionisanja suda.

Pomak od povremenog korišćenja ovih alata ka njihovom uvođenju u široku upotrebu i sistematičnijem korišćenju zahtevaće uvođenje promena u regulatorni okvir i organizacionu praksu. krajem 2020. godine, Sudski savet Kosova i Advokatska komora počeli su da diskutuju o mogućnosti korišćenja e- poziva, kojim bi se olakša-

¹² Vidi Priručnik za primenu Smernica o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa, usvojen na 32. plenarnoj sednici CEPEJ-a, 13-14. juna 2019, Spisak kompjuterskih aplikacija od kritične važnosti, str.16.

¹³ Prvo, 12. marta, SSK je odlučio da zatvori sudove za javnost, ali je potom, 16. marta, SSK odlučio da smanji aktivnost sudova na minimum: samo hitne stvari su morale da se rešavaju, kao što su mere pritvora, predmeti porodičnog nasilja. Odluke SSK 53/2020 i 53/2020 od 12. i 15. marta 2020. (samo na albanskom).

¹⁴ Odluka SSK 85/2020 od 29. maja 2020. (samo na albanskom).

¹⁵ Vidi takođe Specijalni izveštaj EULEX-a (Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu) o uticaju COVIDa-19 na vladavinu prava na Kosovu, Procene i preporuke za period mart 2020. – mart 2021, izdata u maju 2021, o korišćenju video-tele-konferencije (VTC), strana 15 („u sudovima se uglavnom ograničeno koriste onlajn ročišta u parničnim predmetima, dok se nevoljno koriste VTC sredstva u krivičnim predmetima zbog nedostatka tehnoloških sredstava i takođe zbog zabrinutosti u vezi sa privatnošću ili integritetom onlajn sesija ... kao i upravljanja dokazima na onlajn ročištima”).

la komunikacija između sudova i advokate. Slanje poziva elektronskim putem kao i korišćenje elektronske komunikacije između sudova i advokata su neke od oblasti koje se ispituju pomoću CEPEJ-ovog Upitnika o IT-u. Ove oblasti će biti razmotrene u nastavku, po redosledu pitanja u CEPEJ-ovom Upitniku o IT-u.

3.2. Procena uticaja IT projekata

Procena uticaja IT projekata na rad sudova je važna komponenta opšte svrhe povećanja efikasnosti i efektivnosti koje proizilaze iz upotrebe IT-a u pravosudnim sistemima.

65-4 Da li ste merili efekat proistekao iz implementacije jedne ili više komponentata vašeg novog informacionog sistema?

Da ☐ Ne ☐

65.4.1 Ako je odgovor da, da li ste merili efekat na sledeće: (moguće je dati više odgovora)

- ☐ Poslovne procese
- ☐ Radno opterećenje
- ☐ Ljudske resurse
- ☐ Troškove
- ☐ Drugo, navedite -----

Komentar (navedite primere uticaja)

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 65-4 istražuje da li je bilo procene efekta (pozitivnog ili negativnog) novog informacionog sistema na rad sudova. Odgovor treba da bude „Da” i kada su evaluaciju radili neposredno sudovi, i kada je poverena izvršiocima van suda. Ako su rađene takve procene efekata (odgovor „Da”) drugi deo pitanja za vilj ima analizu različitih elemenata u odnosu na koje je efekat meren:

- **Poslovni procesi** znači merenje efekta novog sistema na određene usluge u sudovima. Na primer, tamo gde je uvedeno elektronsko dostavljanje dokumenata preko IT sistema, mogao bi da se meri efekat (pozitivan ili negativan) na vreme dostavljanja dokumenata, ili na broj primeraka koji treba da se naprave i dostave različitim strankama.
- **Radno opterećenje** – u vezi sa istim primerom, efekat na radno opterećenje različiti kategorija osoblja suda (sudije, nesudijsko sudsko osoblje) mogao bi da se meri.
- **Ljudski resursi** –procene bi ispitale da li je novi sistem imao efekta na broj članova sudskog osoblja koje je potrebno za pružanje te iste usluge.
- **Troškovi** –procene bi se mogle baviti time da li novi sistem povećava/smanjuje troškove povezane sa istim uslugama pre i posle implementacije.

Komentari treba da obuhvate konkretne primere takve procene efekata (ako je bilo) i upućivanja na relevantne dokumente (evaluacijau, studije ili zvanične izveštaje).

KOSOVO: uvid u kontekst

Projekat CMIS započet 2014.g. finansira Norveška. On je trenutno u Fazi konsolidacije do 2021.g. Od januara 2018.g., postepeno je uveden u primenu i implementiran u svim sudovima. U 2020.g. CMIS je uveden u primenu i implementiran u svim osnovni sudovima, za sve vrste predmeta, osim u Apelacionom sudu i u Vrhovnom sudu, gde je implementacija i dalje u toku. Efekat koji proističe iz implementacije ovog novog sistema na rad osnovnih sudova do sada još uvek nije bilo ocenjivan.

Preporuka 6: U skladu sa CEPEJ-ovim Priručnikom za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe, efekat IT projekata treba da se procenjuje tokom implementacije projekta i/ili njegovom završetku. Istraživanje zadovoljstva korisnika CMIS-a treba da se sprovede uz učešće sudija, tužilaca i zaposlenih u sudovima i tužilaštvima.

U CEPEJ-ovom Priručniku za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe iz 2019. godine predložena je šema za vrednovanje IT projekata. Jedan od koraka koji treba da se preduzme je vršenje procene/ocene uticaja projekta tokom implementacija projekta ili po njegovom završetku, i ispitivanje njenih rezultata.¹⁶

U Smernicama se dalje predlaže angažovanje nezavisnih eksperata ili istraživača iz širokog spektra disciplina za taj poduhvat (Smernice, stav 120). S jedne strane, ovo organizacijama omogućava pristup stručnim znanjima koje inače nemaju na raspolaganju u svojoj organizaciji (sociologija, menadžment, socijalna psihologija, ekonometrija, antropologija, itd.); a sa druge strane, pomaže da se osigura nepristrasnost u prikupljanju i analizi podataka u odnosu na korisnike i na javnost.

3.3. Bezbednost informacionih sistema sudova i zaštita podataka

Skup pitanja u ovom odeljku bavi se postojećim mehanizmima čiji je cilj da osiguraju bezbednost informacija i podataka koje pravosuđe prikuplja, čuva i sa kojima postupa. Pitanja se odnose i na postojanje mehanizama kontrole/revizije u praksi i na zaštiti informacija i podataka suda u zakonima i propisima.

65-5 Da li postoje nezavisne revizije ili drugi mehanizmi koji doprinose globalnoj politici bezbednosti koja se odnosi na informacioni sistem pravosuđa ?

Da ☐ Ne ☐

Komentar (navedite naročito da li postoje nacionalni okviri za bezbednost informacija bezbednost)

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 65-5 se odnosi na nezavisne revizije ili druge mehanizme koje sprovode spoljni specijalisti za bezbednost IT-a koji procenjuju sistem bezbednosti u pravosuđu.

Komentari treba da sadrže karakteristike (kao što su sastav, periodiku i tip ovlašćenja – preporuke i/ili obavezujuće odluke) takvih mehanizama za procenu bezbednosti informacija i, tamo gde je to moguće, da obuhvate konkretne primere takvih revizija sa upućivanjem na relevantna dokumenta/izveštaje.

KOSOVO: uvid u kontekst

Nacionalna kancelarija za reviziju Kosova ima pravo da kontroliše sve finansijske, administrativne i druge aktivnosti, programe i projekte kojima upravljaju javne institucije: <http://www.zka-rks.org/en/>. Nacionalna revizorska služba izdala je revizorski izveštaj informacione tehnologije na informacionom sistemu za upravljanje predmetima u junu 2021.¹⁷

Preporuka 7: Osiguravanje bezbednosti podataka je osnovna preokupacija u implementaciji IT alata u pravosuđu. Potrebna je politika bezbednosti pravosudnih podataka, koja treba jasno da artikuliše principe u osnovi čuvanja, vlasništva, bezbednosti i poverljivosti pravosudnih podataka, sa u cilju upravljanja rizicima pre nego izbegavanja istih.

¹⁶ Vidi Priručnik za primenu Smernica o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa, usvojen na 32. plenarnoj sednici CEPEJ-a 13. i 14. juna 2019, Instrument #5 – Predložena šema za vrednovanje IT projekata, str.46.

¹⁷ https://www.zka-rks.org/wp-content/uploads/2021/06/SMIL_2021_Ser.pdf

CEPEJ-ov Priručnik za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe iz 2019. godine predlaže pragmatičan pristup rešavanju problema bezbednosti u kontekstu informacionih sistema, u čijem osnovu je fleksibilnost. Takva fleksibilnost počiva na artikulisanju jasne politike kojom se nastoji da se upravlja rizicima pre nego da se rizici izbegnu, kao i na sprovođenju periodičnih analiza rizika. Takve analize su neophodne za sve kompjuterske aplikacije (uključujući način na koji se upravlja aplikacijama i hardverom) u kojima se rizici procenjuju i iz ugla verovatnoće da će se dogoditi i razmere štete u slučaju da se dogode.

65-6a li je zaštita ličnih podataka kojim upravljaju sudovi obezbeđena na zakonodavnom nivou?

Da ☐ Ne ☐

Komentar: Ako je odgovor „da“, navedite između ostalog:

- da li postoje organi posebno nadležni za zaštitu ličnih podataka
- mera u kojoj se građanima daju prava u specifičnom okviru softvera koji koriste sudovi
- da li postoje kontrole ili ograničenja na osnovu zakona u vezi sa razmenom/zajedničkim korišćenjem baze podataka kojom upravljaju sudovi sa drugim upravama (policija, itd.)

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 65-6 istražuje da li je korišćenje ličnih podataka kojim upravljaju sudovi regulisano posebnim zakonom. Ako je odgovor „Da“ treba pržiti dodatne informacije u polju za Komentare.

Komentari treba prvo da pruže pravne reference u vezi sa korišćenjem ličnih podataka kojima upravljaju sudovi. Takođe treba da sadrže informacije o tome da li zakon predviđa kontrole ili ograničenja u vezi sa zajedničkim korišćenjem baze podataka kojom upravljaju sudovi sa drugim upravama (policije, itd.). Komentari treba takođe da objasne koji su organi (ako postoje) konkretno nadležni za zaštitu ličnih podataka kojima upravljaju sudovi. Treba da se objasni gde građani mogu elektronski da pristupe informacijama suda, obim njihovih prava i treba da se daju primeri gde je to moguće.

KOSOVO: uvid u kontekst

Zakonom o zaštiti ličnih podataka utvrđena su prava, odgovornosti, principi i mere u vezi sa zaštitom ličnih podataka (<https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18616>). Osniva instituciju odgovornu za praćenje legitimnosti obrade podataka, Agenciju za informacije i privatnost: <https://aip.rks-gov.net/en/>. Takođe pruža savete javnim i privatnim organima o pitanjima vezanim za zaštitu podataka. Međutim, zakon nije jasan u vezi sa ličnim podacima kojima upravljaju sudovi. Međutim, zakon nije jasan u pogledu ličnih podataka kojim upravljaju sudovi.

Preporuka 8: *Jasna pravila koja određuju prava pristupa dokumentima, kako za korisnike u pravosudnom sistemu tako i za strane van njega u skladu sa pravima na privatnost treba da budu usvojena.*

CEPEJ-ov Priručnik za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe iz 2019. godine, naglašava delikatnu ravnotežu koja mora da se uspostavi između potrebe za anonimizacijom podataka u dokumentima koja se stavljaju na raspolaganje javnosti (po osnovu zaštite ličnih podataka) i principa otvorenog pravosuđa. Shodno tome, treba formulisati (i primenjivati) jasna pravila koja određuju prava pristupa dokumentima, kako za korisnike u pravosudnom sistemu tako i za strane van njega, raspoložive mehanizme pravne zaštite i nadležni organ/e.

3.4. Centralizovane baze podataka za podršku odlučivanju

Skup pitanja u ovom odeljku ima za cilj prikupljanje informacija o dostupnosti, širini pristupa, sadržaju i korisnicima pravosudne baze podataka, kao što su baze podataka sudske praksa ili osuđujućih krivičnih presuda.

3.4.1. Centralizovana nacionalna baza podataka sudskih odluka (sudska praksa, itd.)

62-4 Da li postoji centralizovana nacionalna baza podataka sudskih odluka (sudske prakse, itd.)?

Da ☐ Ne ☐

62.4.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Za odluke u prvoj instanci</i>	<i>Za odluke u drugoj instanci</i>	<i>Za odluke u trećoj instanci</i>	<i>Veza sa sudskom praksom ESLjP</i>	<i>Podaci su anonimizovani</i>	<i>Baza podataka sudske prakse je dostupna besplatno na internetu</i>	<i>Baza podataka sudske prakse je dostupna u otvorenim podacima</i>
Građanska i/ili privredna	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne
Krivična	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne
Upravna	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne	☐ Da ☐ Ne

Komentar – ako postoji za druge materije, navedite

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 62-4 se bavi dostupnošću centralizovane nacionalne baze podataka sudskih odluka (baza podataka sudske prakse). Odgovor treba da bude „Da“ u slučaju da takva baza podataka postoji nezavisno od njene elektronske forme i tipa predmeta koje obuhvata, bilo po kategoriji predmeta ili instanci. Informacije u smislu ovog drugog mogu se pružiti u drugom delu pitanja, u kome se ispituju sadržaj i tehničke funkcije baze podataka, kao i polju za komentare.

Odluke po instanci: kako bi se procenio obuhvat baze podataka sudske prakse, tabela u okviru ovog pitanja sadrži posebne kolone za svaku instancu sudskih odluka i u njoj se pita da li su bazom podataka obuhvaćene sve odluke koje su donete u toj instanci ili samo (one koje su odabrane kao) najrelevantnije.

Veza sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava (ESLjP): opciju „Da“ treba odabrati ako odluke registrovane u bazi podataka sudske prakse sadrže hiperlinkove koji upućuju na presude ESLjP u bazi podataka HUDOC.

Besplatna dostupnost onlajn i otvorenih podataka: „otvoreni podaci“ se odnose na pravljenje strukturisanih baza podataka koje su dostupne za javno preuzimanje. Ovi podaci se mogu ponovo koristiti uz niske troškove

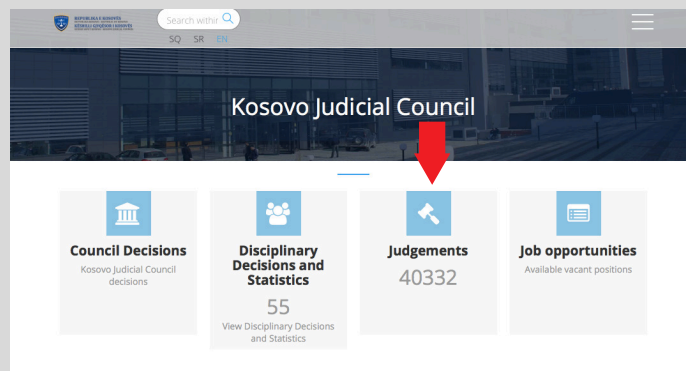
zavisno od uslova konkretne licence, u kojoj se mogu, posebno, predvideti ili zabraniti određene svrhe ponovnog korišćenja (Vidi „Evropsku etičku povelju CEPEJ-a“ o korišćenju veštačke inteligencije in pravosudnim sistemima i njihovom okruženju). Otvorene podatke ne treba pobrkati sa unitarnim javnim informacijama koje su dostupne na veb-sajtovima, gde čitave baze podataka ne mogu da se preuzmu (na primer, baza podataka sudskih odluka).

Komentari mogu da se dodaju kako bi se razjasnile druge funkcije baze podataka, kao što su:

- da i objavljivanju ovih odluka prethodi (ili ne) anonimizacija imena stranaka, svedoka odnosno profesionalaca (sudija, tužilaca, advokata, itd.);
- da li objavljene podatke obrađuju javni ili privatni operateri (inicijative);
- da li se objavljeni podaci obrađuju ekspertskim sistemima ili veštačkom inteligencijom (na primer radi prediktivne pravde);
- mera u kojoj se baza podataka koristi i/ili smatra korisnim alatom za podršku odlučivanju;
- ako je odabran odgovor „da za neke presude“, koji su kriterijumi za objavljivanje odluka u bazi podataka.

KOSOVO: uvid u kontekst

Određeni broj presuda iz svih osnovnih sudova, Apelacionog suda i Vrhovnog suda je dostupan javnosti na veb-sajtu Sudskog saveta Kosova - <https://www.gjyqesori-rks.org/> - (oko 40000 presuda).¹⁸ Objavljuju se samo pravosnažne presude. Imena stranaka su anonimizovana na osnovu Administrativnog uputstva SSK od 2. februara 2016.g.¹⁹ Anonimizaciju obavlja ručno osoblje suda. Prema ovom uputstvu, važno je da se poveća pristup javnosti presudama i da se poveća transparentnost pravosuđa.

Moguće je naći konkretni predmet upisivanjem tačnog broja predmeta, ili pretraživanjem po sudu, tipu presude (krivični predmeti, parnični predmeti, upravni predmeti, itd.), po sudiji, za određeni vremenski period odnosno korišćenjem ključne reči:

¹⁸ <https://www.gjyqesori-rks.org/?lang=en>.

¹⁹ <https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/lgs/Udhezim%20Administrativ%20per%20anonimizimin%20dhe%20publikimin%20e%20aktgjykimeve%20e%20plotfuqishme.pdf>

Judgements

Court
[Choose]

Branch
[Choose]

Type of Judgement
[Choose]

From

To

Judge
[Choose]

Case Number

Keyword

Search
Y

Total: 40332 published judgements						
Type	Case Number	Announcement date	Publication date	Judge	Court	File
AC	1456/2016	20/01/2021	16/02/2021	Qerim Ademaj	Court of Appeals	SQ
PA1	1097/2020	21/01/2021	16/02/2021	Afrim Shala	Court of Appeals	SQ
AC	1529/2017	28/01/2021	16/02/2021	Gani Avdiu	Court of Appeals	SQ

Iako to može biti korisno za opštu javnost, sudije sa kojima je razgovarano su objasnile da im ovaj alat posebno ne pomaže u svakodnevnom radu u izradi presuda zato što ne mogu da sprovedu precizno pretraživanje. Većina njih je rekla da retko koriste ovu bazu podataka, ili je koriste da nađu presudu pošto su o tome prodiskutovali sa kolegama da bi utvrdili koji sudija na Kosovu je imao sličan predmet i otprilike kad.

Osim toga, Vrhovni sud je, prema Zakonu o sudovima, nadležan za „izdavanje[] pravnih mišljenja i smer-nica za [a] jedinstvenu primenu zakona od strane sudova ” (Član 26(1.4)). Neka pravna mišljenja su dostupna na veb-sajtu suda.²⁰ Takođe, Vrhovni sud je nekada, uz podršku eksternih donatorskih sredstava objavljivao Biltene sudske prakse. Oni su dostupni na veb-sajtu Vrhovnog suda. Međutim, ovaj bilten nije objavljivan u periodu od 2016 do 2019:²¹

REPUBLIKA E KOSOVES
REPUBLIQUE DU KOSOVO
GEKHAJA SHQIPTARE
REPUBLIC OF KOSOVO

☰

SQ
SR
EN

Case Law Bulletin

2019

2016

2015

2011

2008

Bilten sudske prakse

Sudije sa kojima je razgovarano su objasnile da su bilteni bili korisni. Međutim, samo jedan mali broj predmeta dospe do Vrhovnog suda. Stoga, Vrhovni sud može da rešava samo jedan mali broj pitanja svake godine. Osim toga, bilten nije omogućavao da se vrši precizna pretraga.

²⁰ <https://supreme.gjyqesori-rks.org/mendimet-juridike/>

²¹ <https://supreme.gjyqesori-rks.org/buletinet/>

Preporuka 9: *Unaprediti funkcionalnost postojećih baza podataka sudskih odluka, u skladu sa potrebama korisnika, kako bi se obezbedila pravna sigurnost, predvidljivost i kvalitet presuda.*

Tehnologije kao što su elektronske baze podataka sudske prakse doprinose pravičnijim, ujednačenijim i predvidljivijim ishodima. Baze podataka zakona i propisa i sudske prakse baze podataka olakšavaju pretragu korpusa zakona i čine veće količine zakona dostupnim praktičarima. Ovi alati pomažu da se unapredi kako pravna sigurnost tako i predvidljivost i kvalitet donetih presuda, pošto čine sudije, tužioce i advokate bolje pripremljenim za rad. Kada su odluke predvidljive, građani imaju bolji osećaj da sudovi postupaju u predmetima dosledno i jednako.

U nekim zemljama u Evropi već se koriste kompletno funkcionalne javne baze podataka sudske prakse, na primer, u Francuskoj, JuriCA, JuriNET i Legifrance. U nekim zemljama, razvoj baza podataka je navodno pomogao da se promeni pravno rezonovanje praktičara, čija je argumentacija manje zasnovana na principima, a više zasnovana na predmetima kao rezultat obilja pozivanja na prethodne presude. Postojeća baza podataka sudskih odluka na Kosovu mogla bi se poboljšati proširenjem funkcionalnosti ISUP-a i stvaranjem veze između ISUP-a i baze podataka da ga automatski popuni sudskim odlukama koje se nalaze u CMIS-u.

3.4.2. **Kompjuterizovana nacionalna evidencija u kojoj su centralizovane sve osuđujuće krivične presude**

62-6 Da li postoji kompjuterizovana nacionalna evidencija u kojoj su centralizovane sve osuđujuće krivične presude?

Da ☐ Ne ☐

62.6.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

Veza sa drugim evropskim evidencijama istog karaktera

Sadržaj direktno dostupan sudijama i/ili tužiocima kompjuterizovanim sredstvima

Sadržaj direktno dostupan za druge potrebe osim krivičnih (u građanskoj i upravnoj materiji)

Komentar - Navedite koji organ realizuje pristup

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 62-6 usredsređeno je samo na postojanje baza podataka/evidencija o osuđujućim presudama za krivična dela i na to da li je sadržaj tih evidencija dostupan profesionalcima u pravosuđu. Pojediniosti koje je potrebno navesti u drugom delu pitanja imaju za cilj da se ispita nivo povezanosti ove baze podataka sa sličnim evropskim evidencijama i njena dostupnost elektronskim putem profesionalcima u pravosuđu za potrebe krivičnih postupaka i druge svrhe.

Komentari se mogu dodati da bi se objasnili i obrazložili drugi aspekti nacionalne evidencije osuđujućih presuda za krivična dela, poput organa koji vodi evidenciju i omogućava pristup ovoj evidenciji ili drugih uslova/ograničenja pristupa koji se primenjuju u praksi.

KOSOVO: uvid u kontekst

Projekat Nacionalnog centralizovanog registra kaznene evidencije (NCCR) je poslednjih godina radio na uspostavljanju centralizovanog kompjuterizovanog registra osuđujućih krivičnih presuda. Ovaj projekat je finansirala Evropska unija. Krajem 2020. godine ova baza podataka je završena, ali se nastavlja rad na finim prilagođavanjima baze i sređivanju podataka. Rad na uspostavljanju NCCR sistema, koji obuhvata mnoge druge elemente, među kojima su i administrativna struktura i regulatorni okvir, se takođe nastavlja.

U 2020. godini, intervjuisane sudije (koji rade na krivičnim predmetima) objasnili su da sadržaj baze podataka NCCR-a nije direktno dostupan putem kompjuterizovanih sredstava. Međutim, matične službe u sudovima su od 2020. godine počele da koriste bazu podataka NCCR-a za izradu uverenja o kaznenoj evidenciji, jer se ona smatra najtačnijom među postojećim bazama podataka i jedinom koja je centralizovana. Dakle, iako sudije nemaju direktan pristup NCCR-u, imaju pristup preko sudskog osoblja nakon podnošenja zahteva.

Dalje konsultacije sa timom NCCR-a obavljene su nakon radionice 21. oktobra 2021. godine. Tim NCCR-a je objasnio da će uskoro biti omogućen direktan pristup sudijama i tužiocima i da će uskoro početi obuka u tom pogledu. SSK još uvek raspravlja o ovom pitanju. Funkcije su ugrađene u NCCR sistem za sprečavanje zloupotreba, na primer, snimanjem svakog pristupa sistemu.

Neke intervjuisane sudije su objasnile da ponekad koriste CMIS da vide da li je optuženi bio osuđen u prošlosti. Međutim, oni mogu imati pristup ograničenim podacima i ne mogu pristupiti samoj presudi.

Preporuka 10: *Poboljšati funkcionalnost i obezbediti pristup NCCR-u za sudije i/ili tužioce kao pomoćnom sredstvu za donošenje odluka.*

3.5. Alati za pomoć pri pisanju

Skup pitanja u ovom odeljku ima za cilj prikupljanje informacija o dostupnosti i upotrebi alata za pomoć pri pisanju vezano za sadržaj odluka ili drugih akata (kao što su predlošci, unapred napisani pasusi) i instrumenta za snimanje glasa. The set of questions in this section aims to gather information on the availability and use of writing assistance tools regarding both content of decisions or other acts (such as templates, prewritten paragraphs) and voice recording instruments.

3.5.1. Alati za pomoć pri pisanju, kao što su modeli predložaka

62-7 Da li postoje *alati za pomoć pri pisanju čiji je sadržaj koordinisan na nacionalnom nivou?* (modeli ili predlošci, sentence, itd.)

Da ☐

Ne ☐

62.7.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	Stopa dostupnosti	
Gradanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	
Krivična	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	
Upravna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	

Komentar – ako postoji u drugim materijama, navedite

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanjem 62-7 ocenjuje se stepen dostupnosti alata za pomoć pri pisanju čiji se sadržaj koordinira na nacionalnom nivou. Cilj pitanja je identifikovanje modela i predložaka koji su formulisani za upotrebu na nacionalnom nivou, na primer, od strane nacionalne radne grupe praktičara, a ne kao rezultat izolovane lokalne ili pojedinačne inicijative jednog suda (npr.: sudija sačinjava modele pasusa u programu za obradu teksta za sudske odluke; zapisnici sa ročišta; sudski pozivi i druga standardna dokumenta).

Stopu dostupnosti u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako su svi predlošci dostupni za sve sudove u određenoj materiji (građanskoj, privrednoj, krivičnoj, upravnoj);
- 50-99% treba izabrati ako je većina predložaka dostupna za sve sudove ili su svi predlošci dostupni za većinu sudova;
- 10-49% treba izabrati ako su neki predlošci dostupni za većinu sudova ili je većina predložaka dostupna za neke od sudova;
- 1-9% treba izabrati ako predlošci tek počinju da bivaju dostupni ili su u fazi testiranja;
- 0% (NAP) treba izabrati ako predlošci uopšte ne postoje za određenu materiju;
- NA treba izabrati ako postoje alati za pomoć pri pisanju, ali konkretne informacije nisu dostupne.

Komentari mogu da sadrže dodatne informacije kojima se daje kontekst za neke odgovore navedene u tabeli (npr. da li su predlošci u fazi testiranja; primeri alata za pomoć pri pisanju koji se koriste).

KOSOVO: uvid u kontekst

U svim vrstama predmeta postoje predlošci za odluke i presude koji su dostupni u Informacionom sistemu za upravljanje predmetima (CMIS). Predlošci sadrže prvi pasus na početku odluke ili presude sa osnovnim podacima o predmetu, kao što su: ime sudije (sudija), podaci o strankama, datum donošenja odluke/presude, CMIS broj predmeta. Ove podatke CMIS automatski generiše. Predlošci ne pružaju dalje smernice.

Sudije sa kojima smo razgovarali su objasnile da predlošci u CMIS-u nisu naročito korisni, jer daju samo prvi pasus odluke/presude. Sudije stoga i dalje pripremaju odluke/presude koristeći svoje predloške, a zatim ih kopiraju i unose u CMIS predložak.

Preporuka 11: *Tehnologije za podršku pri odlučivanju, poput alata za pomoć pri pisanju, osiguravaju koherentnost i pomažu u poboljšanju efikasnosti i kvaliteta u donošenju presuda. Postojeće predloške u CMIS-u treba poboljšati kako bi odražavali potrebe korisnika i, tamo gde je moguće, nadovezati se na iskustvo stečeno u praksi (uključujući oslanjanje na presude CMIS-a u sličnim slučajevima). SSK treba da preuzme vodeću ulogu u ovom procesu.*

3.5.2. Alati za snimanje glasa

62-8 Da li postoje alati za snimanje glasa?

Da ☐

Nea ☐

62.8.1 Ako je odgovor „Da“, navedite:

	<i>Dostupnost jednostavnih alata za diktiranje</i>	<i>Dostupnost alata za snimanje više govornika</i>	<i>Funkcija prepoznavanja glasa</i>
Građanska i/ili privredna	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili samo nekim pilot fazama ☐ nije dostupno za ovu materiju	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili nekim pilot fazama ☐ nije dostupno za ovu materiju	☐ Da ☐ Pilot testiranje ☐ Ne
Krivična	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili samo nekim pilot fazama ☐ nije dostupno za ovu materiju	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili nekim pilot fazama ☐ nije dostupno za ovu materiju	☐ Da ☐ Pilot testiranje ☐ Ne
Upravna	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili samo nekim pilot fazama ☐ nije dostupno za ovu materiju	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili nekim pilot fazama ☐ nije dostupno za ovu materiju	☐ Da ☐ Pilot testiranje ☐ Ne

Komentar

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanjem 62-8 se procenjuje dostupnost alata za snimanje glasa u sudovima.

Alati za snimanje glasa obuhvataju različita softverska rešenja i hardversku opremu koja se koriste na ročištima ili kao deo sudskih postupaka sa ili bez funkcije prepoznavanja glasa na računaru.

Jednostavni alati za diktiranje obuhvataju, na primer, (prenosne) uređaje za snimanje koje sudije mogu da koriste za diktiranje odluka koje će kasnije otkucati sudsko osoblje.

Alati za snimanje više govornika su sofisticiraniji primer instrumenata za snimanje glasa. Višekanalni sistemi za tonsko snimanje su generalno dostupni u sudnicama i omogućavaju snimanje, preko više mikrofona, sudija, stranaka i svih ostalih učesnika tokom ročišta.

Funkcija prepoznavanja glasa je alat koji koristi snimljeni glas, automatski identifikuje reči i pretvara ih u tekstualni dokument. Ovaj dokument sudsko osoblje kasnije može da rediguje.

U svetlu datih definicija, ako postoji jednostavan alat za diktiranje koji koriste sve sudije u svim prvostepenim sudovima, osim u upravnoj materiji, bez funkcije prepoznavanja glasa, odgovori bi mogli da budu: „dostupno u većini sudova“, odnosno „nije dostupno u ovoj materiji“, odnosno „ne“.

Komentari mogu da sadrže dodatne informacije kojima se daje kontekst za neke od odgovora navedenih u tabeli. Na primer, u vezi sa primerom datim u prethodnom tekstu, odgovor „dostupno u većini sudova“ mogao bi da bude dodatno razjašnjen u komentarima tako što će se navesti da je alat dostupan svim sudijama u svim

prvostepenim sudovima, ali ne i u drugim sudovima. Takođe, ako je izabrano „Pilot testiranje“, u komentarima se mogu pružiti dodatne informacije kako bi se razjasnio geografski opseg, sadržaj i trajanje faze testiranja.

KOSOVO: uvid u kontekst

Alate za snimanje glasa treba razlikovati od korišćenja alata za video konferencije i snimanje koji se pominju kasnije u tekstu pod 3.6.7 i 3.6.8 (pitanja 64-10 i 64-11).

Alati za snimanje glasa nisu dostupni u sudovima. Ne postoje alati za diktiranje ili alati za snimanje više govornika.

3.5.3. Intranet

62-9 Da li postoji intranet sajt u okviru pravosudnog sistema za distribuciju vesti/novina s?

Stopa dostupnosti:

100% - dostupno svima u pravosuđu

- 50-99% - dostupno većini sudija/tužilaca u svim instancama
- 10-49% - samo u nekim sudovima
- 1-9% - samo u jednom sudu
- 0% - Nema pristupa
- NA

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 62-9 odnosi se na pristup sudija i svih ostalih zaposlenih u sudovima internoj računarskoj mreži na kojoj im se stavljaju na raspolaganje nacionalne ili lokalne informacije. Svrha intraneta je da se osobama koje imaju pristup ovoj mreži pruže informacije, resursi i alati za saradnju koji su im potrebni kako bi bolje obavljali svoje zadatke. Intranet može da omogući pristup, na primer, svim novim zakonima, novim procedurama, priručnicima ili drugim uputstvima i/ili distribuciju sličnih informacija.

Indikacije za različite stope dostupnosti date su u tekstu pitanja.

Komentari mogu da obuhvate dodatne informacije kojima se daje kontekst za odgovore u vezi sa stepenom dostupnosti, kao što su: sudovi u kojima je ovaj alat dostupan; kategorije sudskog osoblja (pored sudija i tužilaca) koje imaju pristup intranetu; telo koje upravlja intranetom i učitava/ažurira relevantne informacije; i vrsta dostupnih informacija.

Ovde se mogu dodati svi drugi komentari u vezi sa pitanjima 62-1 do 62-9.

KOSOVO: uvid u kontekst

U okviru sudskog sistema ne postoji intranet. Međutim, postoji internet sajt na koji se postavljaju relevantne informacije (novi propisi i administrativna uputstva) i vesti. On je za SSK i sve sudove. Vidi <https://www.gjyqesori-rks.org/?lang=en>

Preporuka 12: Mogla bi da se ispita mogućnost uspostavljanja intraneta za sudove kako bi se omogućila razmena internih i informacija poverljivije prirode, relevantnih za rad sudova.

Iako se smatra „računarskom aplikacijom koja nije od kritične važnosti“ u Priručniku CEPEJ-a za primenu Smernica o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa za 2019. godinu, uspostavljanje intraneta predstavljalo bi dragoceni alat za razmenu internih i informacija poverljivije prirode relevantnih za rad sudova. Takvi sistemi su uvedeni u nekim zemljama Evrope.

3.6. Upotreba IT-a za poboljšanje efikasnosti pravosudnog sistema

Skup pitanja u ovom odeljku ima za cilj procenu upotrebe IT alata u kontekstu upravljanja sudovima i sudskim predmetima, u svrhu poboljšanja efikasnosti pravosudnog sistema.

3.6.1. Sistem upravljanja predmetima

63-1 Da li postoji sistem za upravljanje predmetima (CMS) ? (Softver koji se koristi za upis sudskih postupaka i upravljanje istima)

Da ☐ Ne ☐

63.1.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa uvođenja CMS-a</i>	<i>Status predmeta na internetu</i>	<i>Centralizovane ili interoperabilna baza podataka</i>	<i>Signali ranog upozorenja (za aktivno upravljanje predmetima)</i>	<i>Status integracije/povezanosti statističkog alata sa CMS-om</i>
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Dostupno strankama ☐ Objavljivanje odluka na internetu ☐ Oba ☐ Nije uopšte dostupno	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	☐ Kompletno integrisan uključujući BI ☐ Integrisan ☐ Nije integrisan ali je povezan ☐ Nije uopšte povezan
Krivična	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Dostupno strankama ☐ Objavljivanje odluka na internetu ☐ Oba ☐ Nije uopšte dostupno	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	☐ Kompletno integrisan uključujući BI ☐ Integrisan ☐ Nije integrisan ali je povezan ☐ Nije uopšte povezan
Upravna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Dostupno strankama ☐ Objavljivanje odluka na internetu ☐ Oba ☐ Nije uopšte dostupno	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	☐ Kompletno integrisan uključujući BI ☐ Integrisan ☐ Nije integrisan ali je povezan ☐ Nije uopšte povezan

Komentar – ako postoji u drugim materijama navedite

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 63-1 ima za cilj procenu dostupnosti (stope uvođenja), pristupačnosti za stranke u postupku i funkcije povezivanja Sistema za upravljanje predmetima (CMS) u sudovima, odnosno softvera ili aplikacija koje se koriste za registrovanje i upravljanje sudskim postupcima.

Stopu uvođenja CMS-a u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako je sistem uveden u svim sudovima;
- 50-99% treba izabrati ako je sistem uveden u većini sudova (u svim osim u nekim specijalizovanim sudovima, na primer);
- 10-49% treba izabrati ako je sistem uveden u nekim sudovima (na primer, samo u apelacionim sudovima);
- 1-9% treba izabrati ako CMS tek počinje da se uvodi ili je u fazi testiranja;
- 0% (NAP) treba izabrati ako CMS uopšte ne postoji za relevantnu materiju (građansku, privrednu, krivičnu, upravnu);
- NA treba izabrati ako CMS postoji, ali konkretne informacije o njemu nisu dostupne

Status predmeta na internetu – u ovoj koloni treba navesti da li CMS prikazuje status predmeta na internetu, na primer, datume ročišta za stranke ili sadržaj predmeta, kao što su dokumenti stranaka, odluke itd.

Pristupačnost za stranke znači da stranke u predmetu mogu da pristupe sistemu na internetu i vide status svog predmeta, zakazana ročišta, dokumente itd.

Objavljivanje odluke odnosi se na dostupnost odluke na internetu direktno iz CMS-a.

Oba treba izabrati kada postoje i prva i druga opcija.

Uopšte nije dostupno - ovu opciju treba izabrati kada stranke uopšte ne mogu da prate status svojih predmeta na internetu. Međutim, to ne isključuje mogućnost da sudije i sudsko osoblje pristupaju i rade na predmetu u CMS -u.

Centralizovana ili interoperabilna baza podataka odnosi se na postojanje baze podataka za čuvanje predmeta objedinjene na nacionalnom nivou (ili interoperabilnih baza podataka) za sve sudove. Ako nema centralizacije podataka (na primer, ako se podaci čuvaju na sudskom serveru bez bilo kakve mogućnosti objedinjavanja), odgovor bi trebalo da bude „Ne“.

Signali ranog upozorenja odnose se na sposobnost softvera da generiše signale upozorenja kako bi se postiglo dinamičko i proaktivno upravljanje predmetima. Signali ranog upozorenja mogu da se odnose na objave o vremenu koje je proteklo kako bi se sprečilo prekoračenje unapred definisanih graničnih vrednosti (otkrivanje, na primer, nerešenih predmeta starijih od dve godine), ili automatizovani izveštaji koji sadrže podatke o kritičnim predmetima (npr. upozorenja u vezi sa najstarijim ili neaktivnim predmetima/predmetima u statusu mirovanja). U polju za komentare može se naznačiti da li je podešavanje signala ranog upozorenja u potpunosti ili delimično zasnovano na smernicama CEPEJ-ovog SATURN centra.

Status integracije/povezanosti statističkog alata sa CMS-om: mada je CMS glavni izvor statističkih podataka za procenu i analizu rada sudova, statistički alati mogu se integrisati u CM kako bi se omogućila automatska izrada statističkih izveštaja. Ova kolona se odnosi na integraciju statističkog modula u CMS i njegov nivo razvijenosti.

Business Intelligence (BI) refers to means, tools and methods allowing the collection, consolidation, modelling and presentation of the data. It aims at offering to the manager of the organisation (e.g., court President, court Council, the Chancellor) an overview of the activity processed to help him/her take his/her decisions. In that respect the categories foreseen include:

Poslovna analitika i izveštavanje (Business Intelligence - BI) odnose se na sredstva, alate i metode koji omogućavaju prikupljanje, objedinjavanje, modeliranje i prezentaciju podataka. Ona ima za cilj da rukovodiocu organizacije (npr. predsedniku suda, Savetu sudstva, predsedniku Vrhovnog suda) pruži pregled aktivnosti koje su obrađene kako bi mu/joj pomogle u donošenju odluka. U tom pogledu

predviđene kategorije uključuju:

- Potpuno integrisan uključujući BI - ovu opciju treba izabrati ako je statistički modul potpuno integrisan u CMS uz sofisticirano modeliranje i izveštavanje, uključujući i BI modul;
- Integrisan - ovu opciju treba izabrati ako je statistički alat uključen kao modul CMS-a sa unapred definisanim mogućnostima izveštavanja i izrade ad hoc izveštaja, ali bez BI;
- Nije integrisan, ali je povezan - ovu opciju treba izabrati ako postoji poseban statistički modul, ali je povezan sa CMS-om ili je statističko izveštavanje moguće učitavanjem podataka iz CMS-a;
- Nije uopšte povezan - ovu opciju treba izabrati ako ne postoji povezanost između CMS-a i statističkog alata ili modula.

Komentari treba da sadrže dodatne informacije kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli.

KOSOVO: uvid u kontekst

Sistem upravljanja predmetima

CMIS projekat, kako je prethodno objašnjeno, započet je 2014. godine i finansira ga Norveška. Od januara 2018. postepeno se primenjuje u nekim sudovima i za neke vrste predmeta

. U 2020. godini CMIS je uveden i primenu u svim osnovnim sudovima za sve vrste predmeta. Uvođenje i primena CMIS-a u Apelacionom sudu i Vrhovnom sudu je u toku.

Upotreba CMIS-a obavezna je za sve sudije, zaposlene koji direktnu pomažu sudijama i administrativno osoblje. Predmeti se obrađuju i njima se upravlja putem CMIS-a od registracije do izvršenja. To je sistem koji se zasniva na zadacima, što znači da se zadaci automatski šalju i primaju između administrativnog osoblja (kada se podnosi tužba sudu, na primer), zaposlenih koji direktno pomažu sudijama (kod zakazivanja ročišta itd.) i sudija (za odluke i presude). Trenutno se u okviru CMIS-a ne mogu obaviti svi zadaci iz više razloga. Na primer, s obzirom na to da ne postoji elektronska komunikacija između sudova i advokata (kao što je objašnjeno u daljem tekstu, pod 3.6.4), sudski pozivi se i dalje pripremaju ručno, a ne pomoću CMIS-a. Pozive u papirnom obliku zatim dostavljaju službenici za dostavu ili se šalju poštom advokatima.

Od februara 2020. godine predmeti u osnovnim sudovima se automatski raspoređuju preko CMIS-a, uz neke izuzetke: na primer, predmeti predraspravnoj fazi i članovi veća (u predmetima sa sudskim većem od tri sudije) i dalje se raspoređuju ručno. Takođe, kada su sudije unapređene ili prebačene u drugo odeljenje ili drugi sud, predmeti se ne mogu automatski preraspodeliti.

Status predmeta na Internetu

U 2020. godini razvijena je nova funkcionalnost na veb-sajtu sudova za proveru statusa predmeta na internetu.

REPUBLICA E KOSOVES
REPUBLIKA KOSOVO
GJYKATA THEMELORE PRISHTINE
OSNOVNI SUD PRISTINA

SSK
O NAMA
IZDANJA
SUDSKE RASPRAVE
INFORMACIJA ZA STRANKE
MEDIA

Pretražite na veb:

SQ SR EN

Osnovni Sud Pristina

Pretraga statusa predmeta

Sudske Raprave

Svi rasporedi

Osnovni sud Prishtina
Ogranak Glogovac
Ogranak Gracanica
Ogranak Lipljan
Ogranak Podujevo

Vreme	Case	Broj Sale	Sudija	Status
08:30	2021:275356		Elife Uka	
09:00	2019:200546	Zyra e gjykatësit	Dorikë Dobruna	
09:00	2019:265292	Zyra e gjykatësit	Kreshnik Kaçu	

„Moja“ je prozor koji sumira i odražava važne informacije o sudovima i njihovom funkcionisanju, pravima i obavezama strana u sudskim postupcima, kao i druge korisne informacije koje omogućavaju građaninu da se informiše i pristupi onlajn uslugama koje pružaju sudovi i Sudski savet Kosova.

gjkataime.org

REPUBLICA E KOSOVES
REPUBLIKA KOSOVO
GJYKATA THEMELORE PRISHTINE
OSNOVNI SUD PRISTINA

SSK
O NAMA
IZDANJA
SUDSKE RASPRAVE
INFORMACIJA ZA STRANKE
MEDIA

Pretražite na veb:

SQ SR EN

Status Predmeta

Na ovoj stranici možete pretražiti status vašeg predmeta u sudu i istorija radnji od trenutka prijema vašeg predmeta. Pretraga se vrši na osnovu broja predmeta i predstavlja beleške u Informacionom sistemu za upravljanje predmetima (ISUP). Trenutno se prikazuju rezultati za osnovne sudove i Apelacioni sud Kosova, dok se sistem neprekidno ažurira i usavršava.

Kako pretražiti status predmeta:

Pretraga statusa predmeta

video vodič

Stranke, uključujući advokate, unošenjem broja predmeta mogu da provere status predmeta i da vide da li je predmet dodeljen sudiji, da li su ročišta održana ili će se održati, da li je predmet zaključen itd.

Advokati sa kojima smo razgovarali naveli su nekoliko slabosti ove nove funkcionalnosti. Pre svega, za proveru statusa predmeta potrebno je imati CMIS broj predmeta. Pre razvoja i primene CMIS-a, korišćen je drugačiji sistem numerisanja predmeta. Zato trenutno predmeti imaju „stari“ broj (kao što je Cnr 1765/2015), kao i „novi“ broj, koji je dodeljen predmetu kada je registrovan u CMIS-u (kao što je 2019: 203735). Neki advokati možda nemaju novi CMIS broj za neke svoje predmete ako još nije održano nijedno ročište. Ako žele da vide status ovih predmeta na internetu, moraju da pitaju sud.

Štaviše, nova funkcionalnost koja omogućava da se vidi status predmeta na internetu ne daje celokupni istorijat predmeta, već samo podatke od trenutka kada je predmet registrovan u CMIS-u. Na primer, biće navedeno da je tužba podneta sudu 2019. godine, jer je tada taj predmet bio registrovan u CMIS-u, ali je zapravo moguće da je ova tužba bila podneta sudu koju godinu ranije.

Neki advokati sa kojima smo razgovarali za potrebe ove procene takođe su pokušali da provere status svojih predmeta. Za nekoliko predmeta se podaci nisu pojavili, iako su predmeti okončani i doneta je presuda. Sud je kontaktiran, ali problem nije bilo moguće objasniti.

Na kraju, treba napomenuti da nova funkcionalnost koja omogućava da se vidi status predmeta na internetu prikazuje kom sudiji je predmet dodeljen, čak i pre nego što je u tom predmetu održano ročište.

Signali ranog upozorenja

U CMIS-u nema alarma, izuzev nekih obaveštenja kojima se obaveštavaju sudije kada će isteći mere lišavanja slobode (poput pritvora). Sudije sa kojima smo razgovarali su objasnile da nastavljaju da same prate rokove, ručno, uz pomoć pravnih referenata koji rade sa njima.

Statistički alat

Statistički alat je integrisan u CMIS. U CMIS-u su 2020. godine bila dostupna otprilike 3 statistička izveštaja. Jedan izveštaj prati tok predmeta: broj nerešenih, novopristiglih i rešenih predmeta, za glavne kategorije predmeta. Drugi statistički izveštaj prati starost nerešenih predmeta. Treći izveštaj prati sistem automatskog raspoređivanja predmeta. U toku je razvoj dodatnih statističkih izveštaja, kao i modula za statističke podatke.

Preporuka 13: *Nastaviti sa obezbeđivanjem kadrovskih i finansijskih resursa za unapređenje funkcija CMIS-a, posebno u pogledu uvođenja alata za davanje signala ranog upozorenja koji bi poboljšao efikasnost i rezultirao boljom zaštitom ljudskih prava u krivičnim predmetima koji obuhvataju ograničenja slobode, i za dalji razvoj statističkog alata koji će omogućiti automatsko generisanje statističkih izveštaja.*

Da bi se poboljšale karakteristike CMIS-a, detaljan pregled sistema bi trebalo da se sprovodi redovno (na primer, na godišnjem nivou). Ovo će omogućiti da se identifikuju i isprave greške.

3.6.2. Kompjuterizovani registri koje vode sudovi

63-2 Kompjuterizovani registri koje vode sudovi

	<i>Stopa uvođenja</i>	Podaci konsolidovani na nacionalnom nivou	<i>Usluga dostupna onlajn</i>	Statistical module integrisan ili connected
Zemljišne knjige	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐

Registar privred- nih društava	○100%	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐
	○50-99%			
	○10-49%			
	○1-9%			
	○0% (NAP)			
	○NA			

Komentar – ako postoji drugim registrima navedite

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 63-2 tiče se dostupnosti kompjuterizovanih registara i njihovih funkcija, kao što su nivo konsolidacije na nacionalnom nivou, dostupnost na internetu i integrisanost statističkog modula. Registar se u ovom pitanju odnosi na sisteme za registraciju preduzeća, zemljišta i druge administrativne sisteme za registraciju, a ne na sistem za registraciju predmeta kao takav (sadržan u CMS-u).

Stopu uvođenja u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako su svi događaji za registrovanje u sistemu;
- 50-99% treba izabrati ako su u sistemu skoro svi događaji za registrovanje osim u nekim slučajevima;
- 10-49% treba izabrati ako je sistem uveden u nekim sudovima (na primer, ako postoji nova aplikacija i učitavaju se samo novi predmeti dok stari podaci još nisu migrirani ili nisu uneti);
- 1-9% treba izabrati ako je kompjuterizovani registar tek počeo da se uvodi u primenu ili je u fazi testiranja;
- 0% (NAP) treba izabrati ako ne postoji kompjuterizovani registar;
- NA treba izabrati

JServis dostupan onlajn: ovaj servis se može smatrati dostupnim onlajn ako profesionalci ili korisnici mogu, kao minimum, da pregledaju njegov sadržaj ili dobiju izvode iz njegovog sadržaja putem internet servisa. Samo postavljanje opisnih informacija o funkcionisanju predmetnog registra ili opštih uslova za njegov pregled nije dovoljno da se registar okvalifikuje kao „dostupan onlajn“.

Statistički modul je integrisan ili povezan: ova kolona se odnosi na integrisanost statističkog modula u sistem. Ako je moguće generisati statističke izveštaje direktno iz sistema ili indirektno povezivanjem sa sistemom, odgovor treba da bude „Da“.

Komentari treba da sadrže dodatne informacije kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli. Takođe, ovde treba navesti informacije o drugim kompjuterizovanim registrima.

KOSOVO: uvid u kontekst

Ne postoje takvi kompjuterizovani registri koje vode sudovi.

3.6.3. Sistemi sudova za upravljanje budžetom i finansijsko upravljanje

63-6 Sistemi sudova za upravljanje budžetom i finansijsko upravljanje

	<i>Topa uvođenja alata</i>	Podaci konsolidovani na nacionalnom nivou	<i>Sistem komunicira sa drugim ministarstvima</i> (finansijski između ostalog)
Upravljanje budžetom i finansijsko upravljanje sudovima	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐
Upravljanje troškovima pravosuđa	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐
Drugo	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐

Komentar – ako je odgovor „drugo“ navedite:

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 63-6 je usredsređeno na IT alate koji se koriste za potrebe upravljanja budžetom i finansijskog upravljanja u sudovima. Odnosi se na upotrebu informacione tehnologije za informisanje rukovodilaca sudova o opredeljenom budžetu i upozoravanje na izvršene rashode (na primer, za robe i usluge u vezi sa radom sudova, upravljanjem zgradama itd.).

Upravljanje budžetom i finansijsko upravljanje u sudovima odnosi se na informatičke alate pomoću kojih se rukovodioci sudova informišu o opredeljenom budžetu, njegovim podstavkama i koji im omogućavaju da prate upotrebu takvih resursa.

Upravljanje troškovima pravosuđa odnosi se na informatičke alate pomoću kojih se rukovodioci sudova informišu o rashodima koji su povezani samo sa troškovima pravosuđa (tj. troškovima pravnih postupaka i drugih usluga u vezi sa predmetom koje plaćaju stranke tokom postupka, kao što su sudske takse, pravni saveti, zastupanje, naknade za prevoz itd.).

Sistem ima komunikaciju sa drugim ministarstvima (između ostalog ministarstvom finansija): cilj je da se utvrdi da li se koriste informacione tehnologije - prvenstveno između sudova i ministarstva nadležnog za poslove finansija - kako bi se olakšalo praćenje rashoda.

Stopu uvođenja u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako je alat uveden u primenu u svakom sudu i ako su sve informacije dostupne u kategorijama dovoljnim da rukovodioci sudova prate situaciju;
- 50-99% treba izabrati ako je alat uveden u primenu u svim sudovima i većina informacija je dostupna;
- 10-49% treba izabrati ako je alat uveden u primenu u nekim sudovima ili ako postoji, ali su dostupne informacije ograničene;
- 1-9% treba izabrati ako se tek počinje sa uvođenjem alata u primenu ili je u fazi testiranja;
- 0% (NAP) treba izabrati ako takav alat ne postoji;
- NA treba izabrati ako postoji sličan alat, ali konkretne informacije o njemu nisu dostupne.

Podaci objedinjeni na nacionalnom nivou: informacije za sve sudove mogu se objединити директно јер се налазе у једном систему или се могу objединити из више kompatibilnih sistema koji omogućavaju lako objedinjavanje svih kategorija na nacionalnom nivou. Ako to ne postoji, odgovor treba da bude „Ne“.

Komentari treba da sadrže dodatne informacije kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli, posebno u vezi sa kategorijom „ostalo“, ako je relevantno.

KOSOVO: uvid u kontekst

Nakon što je 2015. godine sproveden proces decentralizacije sa SSK-a na sudove, sudovi mogu sami da izvršavaju rashode.²² Sudovi imaju svoj godišnji budžet i obrađuju sva plaćanja putem elektronskog sistema Ministarstva finansija pod nazivom „Informacioni sistem za upravljanje javnim finansijama“.²³ Na primer, sudovi obrađuju plaćanja advokatima po službenoj dužnosti koje je sud odredio, sudskih veštaka, sudija porotnika, poštanskih usluga za uručenje sudskih poziva, računa itd. Ova plaćanja se obrađuju ručno. Na primer, advokati podnose račune na prijemnom šalteru suda za ročišta na kojima su učestvovali, a jedinica za finansije obrađuje plaćanje nakon dobijanja odobrenja od nekoliko lica u sudu.

Preporuka 14: Razviti računovodstvenu aplikaciju za vođenje ažuriranih podataka radi efikasne upotrebe resursa na nivou sudova.

U Priručniku CEPEJ-a za primenu Smernica o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa za 2019. godinu se objašnjava da je određeni broj informatičkih alata, uključujući „računovodstvenu aplikaciju“, od kritične važnosti za funkcionisanje sudova i da bez ovih alata sudovi ne mogu da rade ili bi radili uz velike poteškoće.²⁴ Informacije iz sistema finansijskog upravljanja i podatke iz CMIS-a treba čitati zajedno kako bi se dobio potpuni pregled načina na koji se resursi koriste.

22 Vidi Administrativna uputstva br. 01/2015 od 20. avgusta 2015. godine i br. 01/2019 od 21. juna 2019. godine (dostupno samo na albanskom) u vezi sa nadležnostima u oblasti budžeta i finansija, zaposlenih, nabavki i logistike:

• <https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/lgs/UDHEZIM%20ADMINISTRATIV%20%2001%202015%20NE%20ZBATIM%20TE%20VENDIMIT%20TE%20KGJK%20PER%20DELEGIM%20TE%20PERGJEGJESIVE.pdf>

• [https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/lgs/47946_Udhezimi_administrativ_\(nr.01-2019\)_per_ndarjen_e_pergjegjesive_te_SKGJK_dhe_te_Gjykatave_ne_ceshtjet_personelit_buxhetit_financave_logjistikes_dhe_prokurimit.pdf](https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/lgs/47946_Udhezimi_administrativ_(nr.01-2019)_per_ndarjen_e_pergjegjesive_te_SKGJK_dhe_te_Gjykatave_ne_ceshtjet_personelit_buxhetit_financave_logjistikes_dhe_prokurimit.pdf)

23 Na albanskom jeziku: “Sistemi Informativ i manaxhimit të financave publike të Kosovës (SIMFK)”

24 Vidi Priručnik za primenu Smernica o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa, usvojenih na 32. plenarnom zasjedanju CEPEJ-a, 13. i 14. juna 2019. godine, Spisak najvažnijih računarskih aplikacija, str.16.

3.6.4. Merni alati za procenu radnog opterećenja sudija i nesudijskog osoblja

63-7 Merni alati za procenu radnog opterećenja sudija, tužilaca i/ili nesudijskog/netužilačkog osoblja (alat za kvantifikaciju aktivnosti sudija, tužilaca i/ili nesudijskog/netužilačkog osoblja - na primer, broj rešenih predmeta)

Da ☐ Ne ☐

63.7.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa uvođenja alata</i>	<i>Podaci koji se koriste za praćenje na nacionalnom nivou</i>	<i>Podaci koji se koriste za praćenje na nivou lokalnog suda</i>	<i>Alat integrisan u CMS</i>
Za sudije	☐ 100% ☒ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐
Za tužioce	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐
Za nesudijsko/netužilačko osoblje	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 63-7 odnosi se na upotrebu IT alata u svrhu kvantifikacije aktivnosti sudija, tužilaca i/ili nesudijskog/netužilačkog osoblja (na primer, za broj primljenih, rešenih, prenesenih predmeta itd. po sudiji). Ovaj alat može da bude integrisan u CMS ili povezan sa njim - u oba slučaja odgovor treba da bude „Da“. Dalja specifikacija funkcija alata može se dati u drugom delu pitanja.

Stopu uvođenja alata u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako je alat uveden u upotrebu u svakom sudu i ako su dostupne sve informacije;

- 50-99% treba izabrati ako je alat uveden u upotrebu u svim sudovima i većina informacija je dostupna;
- 10-49% treba izabrati ako je alat uveden u upotrebu u nekim sudovima ili ako postoji, ali su dostupne informacije ograničene;
- 1-9% treba izabrati ako alat tek počinje da se uvodi u upotrebu ili je u fazi testiranja;
- 0% (NAP) treba izabrati ako takav alat ne postoji;
- NA treba izabrati ako postoji sličan alat, ali konkretne informacije o njemu nisu dostupne

Podaci koji se koriste za praćenje na nacionalnom nivou: informacije o svim sudovima mogu direktno da se prate od strane centralnog organa (npr. Visokog saveta sudstva) jer se nalaze u okviru jednog sistema ili se prikupljaju iz više kompatibilnih sistema koji međusobno komuniciraju i omogućavaju praćenje radnog opterećenja na nacionalnom nivou.

Podaci koji se koriste za praćenje na nivou sudova: informacije su dostupne i prate se na nivou suda (npr. prati ih predsednik suda).

Alat integrisan u CMS znači da je alat za merenje radnog opterećenja deo CMS-a. Odgovor treba da bude "Ne" ako su podaci dostupni iz drugih alata/izvora, ali se ne mogu povući iz CMS-a.

KOSOVO: uvid u kontekst

Kao što je prethodno objašnjeno, CMIS generiše statistički izveštaj koji daje podatke o broju nerešenih, novopristiglih i rešenih predmeta za glavne kategorije predmeta, po sudovima i po sudijama. Predviđeno je i da će CMIS u budućnosti integrisati merni alat za procenu broja predmeta u sudovima i kod sudija: neke komandne table za sudije i predsednike sudova su dizajnirane i njihov razvoj u CMIS-u je u završnoj fazi. Alat će, međutim, morati da se zasniva na stvarnom broju sudija i zaposlenih, izraženom u EPRV.

Preporuka 15: *Razviti merne alate za procenu broja predmeta u sudovima, tužilaštvima i kod njihovih zaposlenih, na osnovu stvarnog broja sudija, tužilaca i zaposlenih, izraženog u EPRV.*

Vidi i *Preporuku 3.*

3.7. IT se koristi za komunikaciju između sudova, profesionalaca i korisnika suda

Skup pitanja u ovom odeljku bavi se pitanjem dostupnosti IT alata kao sredstva za olakšavanje komunikacije između sudova, kao i sa profesionalcima i korisnicima suda. Pitanja imaju za cilj procenu vrste i delokruga radnji koje se mogu izvršiti elektronskim putem, kao što je mogućnost podnošenja akta kojim se pokreće neki postupak, traženje pravnog saveta, dostavljanje sudskih poziva, komunikacija između sudija i advokata, deljenje dokumenata elektronskim putem, video konferencije, snimanje ročišta ili rasprava, podnošenje i prihvatljivost elektronskih dokaza.

3.7.1. Podnošenje sudu akta kojim se pokreće postupak elektronskim putem

64-2 *Da li postoji mogućnost podnošenja sudu akta kojim se pokreće postupak elektronskim putem?* (mogućnost da se sudu podnese akt kojim se pokreće postupak elektronskim putem (npr. putem imejla ili popunjavanjem obrasca na veb-sajtu)

Da ☐ Ne ☐

64.2.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa dostupnosti</i>	<i>Istovremeno podnošenje akata kojim se pokreće postupak je i dalje obavezno</i>	<i>Poseban zakonski okvir kojim se odobrava podnošenje akata kojim se pokreće postupak</i>	<i>Alat integrisan/ povezan sa CMS</i>
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐
Krivična	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐
Upravna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐

Komentar – ako postoji u drugim materijama navedite

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 64-2 ima za cilj da se proceni u kojoj meri je moguće podneti sudu akt kojim se pokreće postupak elektronskim putem (npr. putem imejla ili popunjavanjem obrasca na veb-sajtu).

Stopu dostupnosti u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako je elektronsko podnošenje moguće u svim sudovima;
- 50-99% treba izabrati ako je elektronsko podnošenje moguće u većini sudova;
- 10-49% treba izabrati ako je elektronsko podnošenje moguće u nekim sudovima;
- 1-9% treba izabrati ako je elektronsko podnošenje moguće samo u pilot sudovima;
- 0% (NAP) treba izabrati ako za tu konkretnu materiju ne postoji elektronsko podnošenje;
- NA treba izabrati ako je moguće elektronsko podnošenje, ali konkretne informacije o tome nisu dostupne.

Poseban zakonodavni okvir odnosi se na postojanje zakona kojima se izričito dozvoljava mogućnost pribegavanja sredstvima elektronske komunikacije prilikom podnošenja akta kojim se pokreće postupak suda, uz procedure u papirnom obliku ili kao zamena za njih.

Alat koji je integrisan/povezan sa CMS-om - na ovu kolonu se može odgovoriti sa „Da“, ako se podaci ili metapodaci iz elektronski podnetog akta kojim se pokreće postupak mogu direktno učitati u CMS (čak i ako su zapravo ručno verifikovani pre učitavanja).

Komentari treba da obuhvate dodatne informacije kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli, posebno ako elektronsko podnošenje postoji za predmete u drugim materijama ili druge kategorije predmeta.

KOSOVO: uvid u kontekst

Parnični i/ili predmeti privrednih sudova i predmeti upravnog suda

Stranke (uključujući advokate) ne mogu da podnose akte elektronskim putem. To je izuzetno bilo dozvoljeno u martu-aprilu 2020. godine, kada su sudovi bili zatvoreni zbog pandemije, kao što je objašnjeno u nastavku (pod 4.1. Aktivnosti sudova tokom pandemije).

Krivični predmeti

CMIS sistem je razvio interoperabilnost (prenos dokumenata elektronskim putem) od policije do tužilaštva i od tužilaštva do sudova. Tako se krivični predmeti mogu dostaviti od tužilaštva do sudova elektronskim putem, preko CMIS-a. Advokati nemaju pristup CMIS-u.

Preporuka 16: *Trebalo bi uvesti u primenu mogućnost da stranke/advokati elektronskim putem podnose akte kojima se pokreće postupak i procesne dokumente, što se događalo tokom pandemije (vidi u prethodnom tekstu pod 3.1 „Upotreba IT-a u sudovima tokom pandemije“).*

Prema Smernicama CEPEJ-a o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa za 2016. godinu, u većini zemalja advokati su sada u mogućnosti ili će uskoro biti u mogućnosti da komuniciraju, potpuno elektronski, sa sudovima radi dostavljanja njihovih procesnih dokumenata, podnesaka ili drugih dokumenata iz spisa predmeta. Migracija na potpuno elektronski sistem se u načelu sastoji od dve faze: uspostavljanje bezbedne komunikacije putem običnih sandučića za elektronsku poštu i direktnog unošenja dokumenata advokata u informacioni sistem suda („e-podnošenje“). Očekivani rezultat ovog procesa je značajno smanjenje posla za sudske pisarnice, koje bi trebalo samo da provere podneske i njihovo pravno dejstvo (otvaranje spisa predmeta, prekid zastarevanja itd.). Zemlje koje koriste ovaj alat razmišljaju o prebacivanju težišta rada sudskih pisarnica na pravne aktivnosti visoke vrednosti i pomažanje sudijama i tužiocima.

3.7.2. Traženje pravne pomoći elektronskim putem

64-3 Da li je moguće da se pravna pomoć zatraži elektronskim putem?

Da ☐

Ne ☐

64.3.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa dostupnosti</i>	Formalizacija zahteva na papiru je i dalje obavezna	Poseban zakonodavni okvir koji se odnosi na zahteve za pravnu pomoć elektronskim putem	Odobranje pravne pomoći takođe elektronski	Informacije dostupne u CMS-u
Zahteva za pravni pomoć elektronskim putem	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 64-3 ima za cilj da se proceni u kojoj meri je moguće zatražiti pravnu pomoć elektronskim putem (npr. putem imejla ili popunjavanjem obrasca na veb-sajtu).

Stopu dostupnosti u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako su elektronski zahtevi mogući za sve vrste pravne pomoći;
- 50-99% treba izabrati ako su elektronski zahtevi mogući u većini predmeta;
- 10-49% treba izabrati ako su elektronski zahtevi mogući samo za neke vrste predmeta;
- 1-9% treba izabrati ako su elektronski zahtevi u fazi testiranja;
- 0% (NAP) treba izabrati ako ne postoji mogućnost podnošenja elektronskih zahteva;
- NA treba izabrati ako su elektronski zahtevi mogući, ali konkretne informacije o njima nisu dostupne.

Poseban zakonodavni okvir odnosi se na postojanje zakona kojima se izričito dozvoljava mogućnost pribegavanja sredstvima elektronske komunikacije kako bi se zatražilo pružanje pravne pomoći, uz procedure u papirnom obliku ili kao zamena za njih.

Pružanje pravne pomoći je takođe elektronsko – na ovo pitanje se može odgovoriti sa „Da“ ako se odluka može izdati u IT sistemu (nije potrebno da odluka bude automatska).

Informacije su dostupne u CMS-u: na pitanje treba odgovoriti sa „Da“ ako su informacije o tome da stranka dobija pravnu pomoć dostupne u CMS-u (npr. postupajućem sudiji).

KOSOVO: uvid u kontekst

U 2020. godini, za vreme trajanja zabrane kretanja u martu i aprilu, Agencija za besplatnu pravnu pomoć razvila je novi sistem, uz podršku GIZ-a, kako bi se ljudima omogućilo da se putem interneta prijavljuju za pravnu pomoć, na veb-sajtu Agencije za besplatnu pravnu pomoć. Vidi: <https://anjf.rks-gov.net/>:

Zyrat e ANJF- së

> Prishtine

> Prizren

> Peje

> Mitrovicë

> Gjilan

> Ferizaj

> Gjakovë

> Fushë Kosovë, Drenas

> Istog, Deçan

> Drgash, Suharekë

> Mitrovicë Veriore

> Skenderaj

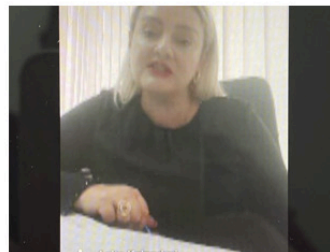
> Malishevë

> Gracanicë

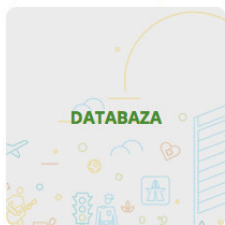
> Kamenicë

Këshilli për Ndihmë Juridike Falas mbajti takimin e rregullt mujor

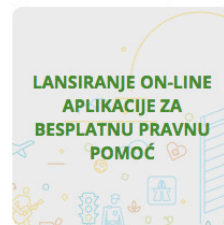
Agjencia për Ndihmë Juridike Falas mbajti takimin e përbashkët me partnerët e saj

>> Legjislacioni

>> Na ndiqni

Međutim, vršilac dužnosti direktora Agencije objasnila je da je tokom zabrane kretanja podneseno vrlo malo zahteva korišćenjem ovog novog sistema. Trenutno Agencija još uvek prima vrlo malo onlajn zahteva. U 2020. godini Agencija je primila i obradila preko 6000 zahteva za pravnu pomoć, ali je vrlo mali broj ovih zahteva podnesen putem interneta. Ona misli da ova nova onlajn usluga još uvek nije poznata ljudima, ali takođe sumnja da se lica koja traže pravnu pomoć obično suočavaju sa lošim uslovima života i da možda nisu upoznati sa elektronskim sredstvima ili možda nemaju pristup informacionim tehnologijama. Osoba koja podnosi zahtev onlajn mora da popuni formular, kao i da priloži neke skenirane dokumente, što može otežati proces podnošenja zahteva.

Preporuka 17: Korišćenje onlajn sistema podnošenja zahteva za besplatnu pravnu pomoć treba promovisati i olakšati, između ostalog i putem kampanja za podizanje nivoa svesti i alata za pomoć korisnicima.

3.7.3. Dostavljanje poziva za ročište elektronskim putem

64-4 Da li je moguće elektronskim putem dostaviti poziv za sastanak u sudu? (sastanak u sudu se odnosi na fazu pre sudskog ročišta, čiji je cilj medijacija ili mirenje)

Da ☐ Ne ☐

64.4.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	Poziv urađen u CMS-u	Istovremeni poziv u pa- pirnoj formi je i dalje obavezan	Pristanak korisnika da bude obav- ešten elektron- skim putem	Modaliteti (ako je drugo navedite u Komentaru)	Poseban zakon- ski okvir
Građanska i/ili privredna	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	☐ SMS ☐ E-mail ☐ Posebna komp- juterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
Krivična	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	☐ SMS ☐ E-mail ☐ Posebna komp- juterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
Upravna	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	☐ SMS ☐ E-mail ☐ Posebna komp- juterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐

Komentar

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanjem 64-4 se ispituje u kojoj je meri moguće elektronskim putem dostaviti poziv za sastanak u sudu (pre sudskog ročišta, čiji je cilj medijacija ili mirenje) ili za ročište (npr. putem imejla ili putem popunjavanja obrasca na veb-sajtu).

„**Pristanak korisnika da bude obavešten elektronskim putem**“ omogućava da se utvrdi da li se slanje elektronskih poziva pokreće samo uz jasno izraženu saglasnost korisnika. Korisnik tako prihvata ovaj način obaveštavanja koji se u potpunosti može primenjivati tokom trajanja čitavog postupka. Odgovor „Ne“ treba izabrati ako je pristanak korisnika opcioni ili se ne traži.

Kolona „**Modaliteti**“ se popunjava kako bi se navele komunikacione tehnologije koje se koriste. Opcija „**Konkretne računarske aplikacije**“ može se, na primer, odnositi na posebne veb-sajtove kojima korisnici suda imaju pristup koristeći prethodno dobijene identifikatore i na koja se mišljenja ili pozivi mogu bezbedno učitati.

Poseban zakonodavni okvir odnosi se na postojanje zakona kojima se izričito dozvoljava mogućnost da se kod prijema poziva, uz procedure u papirnom obliku ili kao zamena za njih, pribegne sredstvima elektronske komunikacije.

Komentari treba da obuhvate dodatne informacije kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli, uključujući i kada postoji elektronsko podnošenje za predmete u drugim materijama ili kategorijama, ili putem drugih modaliteta koji nisu obuhvaćeni opcijama navedenim u tabeli.

KOSOVO: uvid u kontekst

Sudski pozivi se mogu automatski generisati iz CMIS-a, ali ova funkcionalnost se ne koristi jer nije moguće poslati ove pozive elektronskim putem.

Krajem 2020. godine, SSK i Advokatska komora započeli su raspravu o korišćenju elektronskih poziva, uz pilot projekat koji se sprovodi u Osnovnom sudu u Prištini/ Prishtinë. Ovo je takođe bila jedna od preporuka Komisije za upravljanje sudovima pri SSK-u kako bi se ograničio broj odloženih ročišta. SSK je to odobrio u septembru 2020. godine (KGJK.nr.226/2020). Štaviše, Akcioni plan uz Strategiju za jačanje vladavine prava usvojen u avgustu 2021. godine predviđa kao jedan od svojih ciljeva u oblasti visokotehnološkog pravosuđa početak korišćenja elektronskih sudskih poziva.²⁵

Preporuka 18: *Mogućnost dostavljanja poziva elektronskim putem treba testirati i uvesti u širu primenu nakon neophodnih revizija za kojima se pojavila potreba tokom faze pilotiranja. Trebalo bi ispitati potrebu za istovremenom dostavljanjem poziva na papiru i po potrebi revidirati relevantno zakonodavstvo.*

3.7.4. Elektronska komunikacija između sudova i advokata i/ili stranaka

64-6 Da li postoje mogućnosti elektronske komunikacije između sudovi i advokata i/ili stranaka? (slanje elektronskih datoteka i podataka u vezi sa sudskim postupkom sa ili bez skeniranih dokumenata, uglavnom da bi se razvila dematerijalizovana komunikacija)

Komunikacija između suda i advokata koji zastupaju stranke Da ☐ Ne ☒
Komunikacija između suda i stranaka koje ne zastupa advokat Da ☐ Ne ☒

64.6.1 Ako je odgovor „Da“ na bio koje od prethodnog, navedite sledeće informacije:

	Stopa uvođenja alata	Faze suđenja o kojoj je reč	Modaliteti (ako se razlikuju prema fazama suđenja ili ako je odgovor „Drugo“, navedite pojedinosti u Komentaru)	Posebni pravni okvir
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Podnošenje akta kojim se pokreće postupak ☐ Pripremne faze preročišta ☐ Upravljanje rasporedom ročišta i/ili žalbi ☐ Prenosjenje sudskih odluka	☐ E-mail ☐ posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐

²⁵ Akcioni plan uz Strategiju za jačanje vladavine prava, u okviru odeljka "Visokotehnološko pravosuđe": „Stranke se pozivaju na ročišta elektronskim putem“.

Krivična	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Podnošenje akta kojim se pokreće postupak ☐ Pripremne faze preročišta ☐ Upravljanje rasporedom ročišta i/ili žalbi ☐ Prenošnje sudskih odluka	☐ E-mail ☐ posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da Ne
Upravna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Podnošenje akta kojim se pokreće postupak ☐ Pripremne faze preročišta ☐ Upravljanje rasporedom ročišta i/ili žalbi ☐ Prenošnje sudskih odluka	☐ E-mail ☐ posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da Ne

Komentar

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 64-6 odnosi se na prenos podataka/datoteka u sudskom postupku elektronskim putem, sa ili bez skeniranih dokumenata, prvenstveno u svrhu razvoja bespaprne komunikacije. S obzirom na to da elektronska komunikacija sa sudom može da bude ograničena isključivo na advokate, prvim delom pitanja se traži da se navede da li se elektronska komunikacija odobrava samo advokatima koji zastupaju stranke ili ova mogućnost postoji i za stranke koje ne zastupaju advokati.

Kolona „**Stopa uvođenja alata**“ odnosi se na procenu broja sudova u kojima je alat dostupan i broja obuhvaćenih faza suđenja. Stopu uvođenja u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako je elektronski prenos moguć za sve vrste faza suđenja u ovoj materiji i u svim sudovima;
- 50-99% treba izabrati ako je elektronski prenos moguć za većinu faza suđenja u ovoj materiji i u svim sudovima, ili za sve faze suđenja u većini sudova;
- 10-49% treba izabrati ako je elektronski prenos moguć za neke faze suđenja u ovoj materiji i u nekim sudovima;
- 1-9% treba izabrati ako je elektronski prenos u fazi testiranja;
- 0% (NAP) treba izabrati ako ne postoji mogućnost elektronskog prenosa dokumenata;
- NA treba izabrati ako je elektronski prenos dokumenata moguć, ali konkretne informacije o ovoj mogućnosti nisu dostupne.

Kolona „**Modaliteti**“ se popunjava pored kolone „**Faza suđenja o kojoj je reč**“ kako bi se naveli komunikacijski alati koji se konkretno koriste. Ako se primenjuju različiti modaliteti komunikacije u različitim fazama suđenja (e-pošta samo za pripremnu fazu i/ili računarska aplikacija namenjena samo za prenošenje odluka), treba iza-

brati više opcija, navodeći detalje u komentaru. Imajte na umu da se imejl bez elektronskog potpisa ne računa kao elektronska komunikacija za potrebe ovog pitanja.

Poseban pravni okvir odnosi se na postojanje zakona kojima se izričito dozvoljava mogućnost pribegavanja sredstvima elektronske komunikacije za razmenu elektronskih spisa i podataka, uz procedure u papirnom obliku ili kao zamena za njih. Odgovor treba da bude „Da“ kada zakonodavni tekst reguliše barem jednu od faza suđenja. „Ne“ treba izabrati kada ne postoji takva pravna osnova, iako se u praksi može odvijati elektronska razmena između sudova, profesionalaca i/ili korisnika suda, na primer, na osnovu širih tumačenja pravnih tekstova.

Komentari treba da obuhvate dodatne informacije kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli, posebno u pogledu modaliteta elektronskog prenosa i zakonodavnog okvira.

KOSOVO: uvid u kontekst

U 2020. elektronska komunikacija između sudova i advokata i/ili stranaka nije bila moguća. Svi dokumenti moraju da budu podneti u papirnom obliku.

U kontekstu ove procene pokrenuta su dva konkretna pitanja u vezi sa otežanom komunikacijom između sudova i advokata.

Dostavljanje odluke/presude

Odluke i/ili presude suda se dostavljaju advokatima u papirnom obliku zajedno sa potvrdom o prijemu. Rok za žalbu na odluku/presudu počinje da teče od trenutka kada su advokati potpisali potvrdu, koja se zatim vraća sudu. U praksi postoje značajni izazovi i kašnjenja u procesu dostavljanja.

Plaćanje sudskih taksi

Konkretno pitanje pokrenuto u kontekstu ove procene bilo je nemogućnost advokata da plaćaju sudske takse onlajn. Advokati moraju da idu u sud; službenik će tada odrediti iznos sudske takse na osnovu vrednosti tužbenog zahteva. Advokati dobijaju račun od službenika, a zatim moraju da plate taksu u banci. Advokati onda moraju da se vrate u sud sa dokazom da je sudska taksa plaćena. Sudija neće procesuirati tužbu ako nema dokaza da je sudska taksa plaćena. Ovo oduzima mnogo vremena jer advokati moraju nekoliko puta lično da idu u sud.

Preporuka 19: *Elektronsku komunikaciju između sudova, advokata i drugih zainteresovanih strana treba snažno promovisati kao sredstvo za postizanje efikasnosti.*

Vidi i Preporuke 12 i 15.

Preporuka 20: *Trebalo bi razviti rešenje za e-plaćanje sudskih taksi, prvo ga pilotirati u nekoliko odabranih sudova, a potom proširiti primenu na nivo Kosova.*

Neke institucije, poput Agencije za industrijsku svojinu, razvile su takvo rešenje za e-plaćanje. Moguće je generisati digitalnu uplatnicu na internetu, koja se zatim može odštampati.²⁶

3.7.5. Elektronska komunikacija koju koriste profesionalci koji nisu advokati

64-7 Uslovi elektronske komunikacije koju koriste drugi profesionalci osim advokata (slanje elektronskih podataka koji se odnose na sudski postupak sa ili bez skeniranja dokumenata uglavnom kako bi se razvila dematerijalizovana komunikacija)

²⁶ Agencija za industrijsku svojinu (KIPA): <https://kipa.rks-gov.net/page.aspx?id=2,1> a u vezi sa digitalnom uplatnicom: <https://kipa.rks-gov.net/fp/> (samo na albanskom).

	Stopa uvođenja alata	Modaliteti (ako su različiti- zavisno od akta ili ako je odgovor „Drugo“, navedite pojedinosti u Komentaru)	Posebni pravni okvir
Izvršitelji (kako je definisano u P169 i dalje)	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	☐ E-mail ☐ Posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
Beležnici (kako je definisano u P19e i dalje)	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	☐ E-mail ☐ Posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
Veštaci (kako je definisano u P202 i dalje)	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	☐ E-mail ☐ Posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
Usluge sudske straže	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	☐ E-mail ☐ Posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐

Komentar:

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 64-7 odnosi se na prenos podataka/datoteka u sudskom postupku elektronskim putem, sa ili bez skeniranih dokumenata, prvenstveno u svrhu razvoja bespapirne komunikacije. Treba ukazati na razliku u odnosu na prethodno pitanje (64-6): pitanje 64-7 odnosi se samo na elektronsku komunikaciju između sudova i profesionalaca koji nisu advokati, kao što su izvršitelji, javni beležnici, sudski veštaci i drugi.

U koloni „**Stopa uvođenja alata**“ potrebno je navesti procenu broja sudova u kojima je alat dostupan i broja različitih vrsta dokumenata koji se dostavljaju elektronskim putem. Različite vrste akata/rešenja/dokumenata koji se šalju elektronskim putem mogu se grupisati u sledeće kategorije:

- Sudski pozivi;
- Dokazi;
- Odluke;
- Pravna sredstva;
- Drugi akti.

Imajte na umu da se neke od ponuđenih opcija mogu primeniti na sve pripadnike pravničkih profesija i njihove sudske postupke (poput „sudskih poziva“). S druge strane, neke od opcija mogu da se odnose samo na jednu vrstu pripadnika pravničkih profesija i odgovarajuće sudske postupke. Imajte na umu da spisak nije taksativan.

Takođe imajte na umu da se imejlovi bez elektronskog potpisa ne računaju kao elektronska komunikacija za potrebe ovog pitanja.

Stopu uvođenja u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako je elektronski prenos moguć za sve vrste akata u ovoj materiji i u svim sudovima;
- 50-99% treba izabrati ako je elektronski prenos moguć za većinu akata u ovoj materiji i u svim sudovima ili za sve akte u većini sudova;
- 10-49% treba izabrati ako je elektronski prenos moguć za neke akte u ovoj materiji i u nekim sudovima;
- 1-9% treba izabrati ako je elektronski prenos u fazi testiranja;
- 0% (NAP) treba izabrati ako ne postoji mogućnost za elektronski prenos dokumenata;
- NA treba izabrati ako je elektronski prenos dokumenata moguć, ali konkretne informacije o ovoj mogućnosti nisu dostupne.

Poseban pravni okvir odnosi se na postojanje zakona kojima se izričito dozvoljava mogućnost pribegavanja sredstvima elektronske komunikacije za razmenu elektronskih datoteka i podataka, uz proceduru u papirnom obliku ili kao zamena za nju. Odgovor treba da bude „Da“ kada je zakonodavnim tekstom uređena barem jedna vrsta dokumenata.

Komentari treba da obuhvate dodatne informacije kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli, posebno u pogledu modaliteta elektronskog prenosa i pravnog okvira.

KOSOVO: uvid u kontekst

U 2020. godini elektronska komunikacija između advokata i profesionalaca koji nisu advokati nije bila moguća.

3.7.6. Onlajn sistemi za procesuiranje specijalizovanih sudskih sporova

64-9 Da li postoje onlajn sistemi za procesuiranje specijalizovanih sudskih sporova? (sporova male vrednosti, nespornih tužbenih zahteva, pripremne faze u rešavanju porodičnih sukoba, itd. – navedite konkretno u polju za Komentar)

Da ☐ Ne ☐

Komentar – Opišite sistem koji postoji
a: pitanje 64-9

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 64-9 ima za cilj da utvrdi da li postoje određeni sektori sudskih sporova koji se u celini vode mašinski, na primer, neki sporovi male vrednosti, nesporni tužbeni zahtevi, pripremne faze u rešavanju porodičnih sukoba itd.

Komentari treba da sadrže kratak opis sistema za elektronsko procesuiranje, tamo gde oni postoje.

KOSOVO: uvid u kontekst

U kosovskim sudovima ne postoje sistemi za onlajn procesuiranje specijalizovanih sudskih sporova.

3.7.7. Video konferencije između sudova, profesionalaca i/ili korisnika

64-10 Video konferencije između sudova, profesionalaca i/ili korisnika (ovo se odnosi na korišćenje audio-vizuelnih uređaja u okviru sudskih postupaka kao što je ročište između stranaka, itd.)

Da ☐ Ne ☐

64.10.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije i u Komentaru opišite slučajeve konkretnog korišćenja video konferencije i očekivane koristi (na primer, korišćenje uređaja da bi se smanjio broj transfera pritvorenika u sud):

	Stopa uvođenja	Faza postupka	Posebni zakonodavni okvir
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Pre ročišta ☐ Tokom ročišta ☐ Posle ročišta	Da ☐ Ne ☐

Krivična	☐ 100% 50-99% ☐ 10-49% 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Pre ročišta ☐ Tokom ročišta ☐ Posle ročišta	Da ☐ Ne ☐
Upravna	☐ 100% 50-99% ☐ 10-49% 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Pre ročišta ☐ Tokom ročišta ☐ Posle ročišta	Da ☐ Ne ☐

Komentar

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 64-10 se odnosi na korišćenje video konferencija u okviru sudskih postupaka između dve lokacije u realnom vremenu. Ovo može da obuhvati (ili da ne obuhvati) snimanje sesije radi kasnije upotrebe.

Stopu uvođenja u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako su video konferencije uvedene u primenu u svim sudovima;
- 50-99% treba izabrati ako su video konferencije uvedene u primenu u većini sudova;
- 10-49% treba izabrati ako su video konferencije uvedene u primenu u nekim sudovima;
- 1-9% treba izabrati ako su video konferencije uvedene u primenu samo u pilot sudovima;
- 0% (NAP) treba izabrati ako video konferencije ne postoje za relevantnu materiju;
- NA treba izabrati ako su video konferencije uvedene u primenu, ali konkretne informacije u tom pogledu nisu dostupne.

Faze postupka na koje se odnosi video konferencija između sudova, pružalaca stručnih usluga i/ili korisnika opisane su na sledeći način:

- Pre ročišta se odnosi na sve preliminarne faze podnošenja sudu akta kojim se pokreće postupak ili preliminarne faze ročišta. U građanskim stvarima, to se prvenstveno odnosi na alternativno rešavanje sporova; u krivičnim stvarima, to se odnosi na fazu istrage (npr. za upravljanje merama od strane javnog tužioca koje obuhvataju lišavanje slobode).
- Tokom ročišta odnosi se na rasprave u kojima se videokonferencijski razgovori koriste tokom suđenja. U krivičnim stvarima, to se može odnositi na video konferencijske razgovore sa obe strane, okrivljenima ili svedocima koji su na drugim lokacijama u realnom vremenu.
- Posle ročišta odnosi na naredne faze do pravosnažne odluke (npr. osuđujuće presude u krivičnim predmetima), kao što je izvršenje presude.

Poseban zakonodavni okvir odnosi se na postojanje zakona kojima se izričito dozvoljava mogućnost korišćenja video konferencija.

Komentari treba da obuhvate dodatne informacije i primere kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli, posebno imajući u vidu faze postupka i zakonodavni okvir.

KOSOVO: uvid u kontekst

Alati za video konferencije (kao što su veb kamere, aplikacije za video konferencije kao što je Zoom) dostupni su u svim osnovnim sudovima. Projekat koji je finansirao USAID takođe je tokom godine donirao određenu opremu (kamere i mikrofone). Zbog situacije sa pandemijom, neka ročišta su održana onlajn tokom 2020. godine.

Uopšteno govoreći, sudije sa kojima smo razgovarali su objasnile da se video konferencije retko koriste u sudovima.

Preporuka 21: *Korišćenje video konferencijskih poziva u sudskim postupcima može da ima određene prednosti. Međutim, takvo korišćenje ne bi trebalo da naruši pravo na pravično suđenje iz člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP).*

3.7.8. Snimanje ročišta

64-11 Snimanje ročišta ili rasprava (snimanje zvuka ili audio-vizuelno snimanje tokom faze(a) istrage ili i/ili rasprave/pretraga)

Da ☐ Ne ☐

64.11.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	Stopa uvođenja alata	Vrsta snimanja	Posebni zakonski okvir
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Tonski ☐ Optički ☐ Oba	Da ☐ Ne ☐
Krivična	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Tonski ☐ Optički ☐ Oba	Da ☐ Ne ☐

Upravna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Tonski ☐ Optički ☐ Oba	Da ☐ Ne ☐
---------	--	--	--

Komentar

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 64-11 se odnosi na snimanje ročišta ili rasprava – bilo samo audio, samo video, ili i audio i video – tokom različitih faza istrage i/ili suđenja.

Stopu uvođenja u % treba odrediti na osnovu sledećeg:

- 100% treba izabrati ako je snimanje uvedeno u primenu u svim sudovima;
- 50-99% treba izabrati ako je snimanje uvedeno u primenu u većini sudova;
- 10-49% treba izabrati ako je snimanje uvedeno u primenu u nekim sudovima;
- 1-9% treba izabrati ako je snimanje uvedeno u primenu samo u pilot sudovima;
- 0% (NAP) treba izabrati ako snimanje nije moguće za relevantnu materiju;
- NA treba izabrati ako su video konferencijski pozivi uvedeni u primenu, ali konkretne informacije u tom pogledu nisu dostupne.

Poseban zakonodavni okvir odnosi se na postojanje zakona kojima se izričito dozvoljava mogućnost snimanja ročišta ili rasprava.

Komentari treba da obuhvate dodatne informacije i primere kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli, posebno u pogledu zakonodavnog okvira (npr. navedite da li je po zakonu snimanje obavezno ili fakultativno).

KOSOVO: uvid u kontekst

Prema članu 315, stav 2 Zakonika o krivičnom postupku, glavni pretres „se tonski ili optički snima, ili beleži stenografski, osim ako postoji opravdani razlog da se to ne čini“.

Sudovi imaju opremu za audio i video snimanje ročišta u nekim od svojih sudnica, ali ne u svim. Međutim, čini se da je oprema prilično zastarela. Zbog toga se u nekim sudovima, na zahtev sudije, povremeno snimaju neka ročišta, na primer kada je predmet važan, ali u nekim drugim sudovima ročišta se nikada ne snimaju.

Ovo pitanje je dobro poznato u pravosudnom sistemu i navedeno je u mnogim izveštajima međunarodnih organizacija.²⁷

Preporuka 22: SSK i sudovi treba da ulože dodatne napore (finansijske i ljudske resurse) da se usklade sa zakonskim zahtevom u vezi sa snimanjem u krivičnim predmetima.

3.7.9. Elektronski dokazi

64-12 Da li su elektronski dokazi prihvatljivi?

²⁷ Vidi, na primer, izveštaj misije OEBS-a na Kosovu, "Pregled primene novog Zakonika o krivičnom postupku Kosova", koji je objavljen u junu 2016. godine, str. 33 <https://www.osce.org/files/f/documents/0/8/243976.pdf>

Materija	Prihvatljivost elektronskih dokaza	Zakonodavni okvir
Građanska i privredna	Da ☐ Ne ☐	○ Samo opšti zakon ○ Opšti i posebni zakon ○ Samo posebni zakon
Krivična	Da ☐ Ne ☐	○ Samo opšti zakon ○ Opšti i posebni zakon ○ Samo posebni zakon
Upravna	Da ☐ Ne ☐	○ Samo opšti zakon ○ Opšti i posebni zakon ○ Samo posebni zakon

Komentar – Drugi uređaji za elektronsku komunikaciju između sudova, profesionalaca i/ili korisnika

Relevantne informacije iz CEPEJ objašnjenja:

Pitanje 64.12 ima za cilj da se proceni da li pravosudni sistemi prihvataju elektronske dokaze (npr. numeričke dokumente, elektronski potpisane ili ne, tehničke kompjuterizovane datoteke kao što su podaci zabeleženi u keš memoriji internet pregledača, digitalne fotografije i video zapise, snimke sigurnosnih kamera itd.) ili dokaze, izvedene u elektronskom obliku (npr. skenirani dokumenti, digitalizovane fotografije u papirnom obliku ili slično). Pitanje takođe ima za cilj da se proceni da li je prihvatljivost elektronskih dokaza izričito predviđena pravnim okvirom.

Pod „**Zakonodavni okvir**“, trebalo bi izabrati opciju „**Samo opšti zakon**“ ako zakonodavni okvir ne sadrži nikakve konkretne odredbe (na primer, prihvatanje bilo kog dokumenta, bez obzira na njegovu prirodu – te su tako prihvatljivi elektronski dokazi).

Komentari treba da obuhvate dodatne informacije i primere kojima se daje kontekst odgovorima navedenim u tabeli, naročito u pogledu vrsta prihvatljivih dokaza. Na primer, u komentarima treba navesti primenu i/ili prihvatanje „blokčejna“ (tehnologija čuvanja i prenošenja informacija, na transparentan i bezbedan način, koja radi bez centralnog kontrolnog tela) kao dokaza i/ili transakcije.

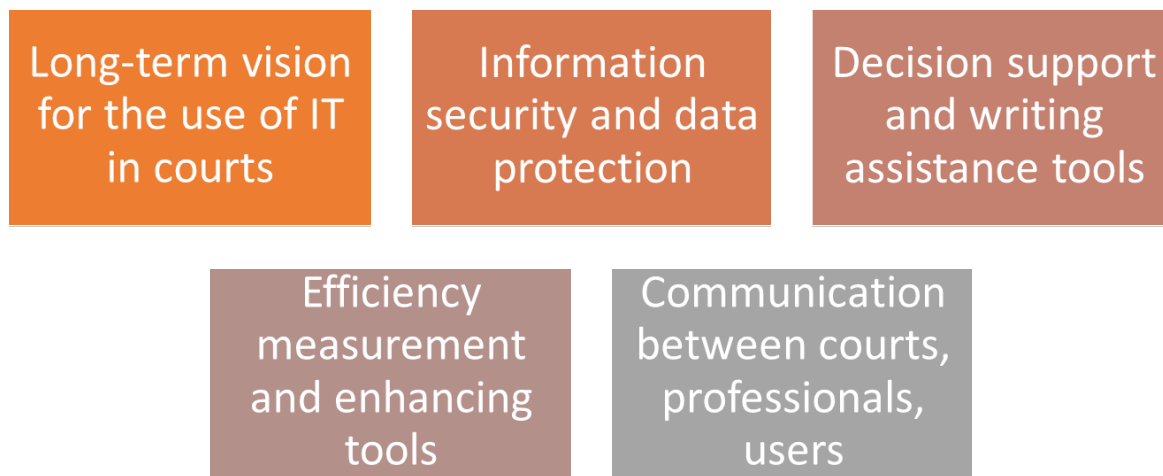
KOSOVO: uvid u kontekst

Zakonom se ne definiše niti se zabranjuje podnošenje elektronskih dokaza. Međutim, kao što je objašnjeno u prethodnom tekstu, ne postoji elektronska komunikacija između sudova i advokata, pa se dokazi ne mogu podneti elektronskim putem.

Vidi **Preporuku 19**

IV DEO – SUMARNI PRIKAZ PREPORUKA

Izveštaj identifikuje pet oblasti za dalje delovanje.

I. Dugoročna vizija za primenu i korišćenje IT alata

Preporuka 1: *Redovno procenjivati uvođenje IT-a u primenu u sudovima na Kosovu na osnovu metodologije CEPEJ-a u svrhe unapređenja kvaliteta i efikasnosti njihovih usluga.*

Popunjavanje upitnika i izračunavanje opšteg indeksa uvođenja IT-a u primenu su tesno povezani i pomoći će da se prati napredak tokom vremena u pogledu uvođenja IT-a u primenu u sudovima. Prilikom popunjavanja upitnika za buduće izveštaje treba uneti sledeće podatke: službenik u relevantnoj instituciji koji je dao odgovor na konkretno pitanje (njegovi/njeni kontakt podaci) i svi povezani komentari. Ovo će pomoći u narednim izveštajima da se osigura konzistentnost odgovora (i izbegne drugačija interpretacija pitanja) i da se identifikuju moguće evolucije.

Preporuka 2: *Prikupljati i prijavljivati tačne podatke o odobrenim i realizovanim budžetima, ne samo zvanične podatke budžeta već i eksterno finansiranje.*

U prethodnim procenama našli smo da se pravosudni sistem na Kosovu, kao i u drugim susednim zemljama/entitetima, koristi dodatnim eksternim resursima koji nisu deo zvaničnih budžeta i ne pojavljuju se u statistikama. Njihovo progresivno iscrpljivanje na srednji/dugi rok kosovski organi treba da uzmu u obzir kako bi se garantovala održivost reformi, naročito onih čiji je cilj uvođenje IKT alata u pravosuđe. Prilikom opredeljivanja sredstava za projekte modernizacije na osnovu IT, moraju se uzeti u obzir svi direktni i indirektni troškovi koje podrazumeva uvođenje nove tehnologije i novih stručnih praksi, a visinu budžeta treba odrediti prema životnom ciklusu projekta, zato što je potcenjivanje potrebnog iznosa novca prouzrokovalo probleme u mnogim IT projektima (Smernice za visokotehnološko pravosuđe CEPEJ-a, stav 98, 99)

Preporučujemo da SSK, TSK i druge relevantne obuhvaćene institucije prikupljaju i prijavljuju precizne podatke o odobrenim i realizovanim budžetima tokom referentne godine za sudove i tužilaštva. Tačnost podataka je od ključnog značaja za efikasno planiranje i utvrđivanje održivih rešenja. Podaci o eksternim doprinosima takođe treba da se prikupljaju i adekvatno uzimaju u obzir u kontekstu planiranja politika u ovoj oblasti.

Preporuka 3: *Razviti sveukupnu i dugoročnu viziju za poboljšanje efikasnosti i kvaliteta pravosuđa putem IT-a, formulisano sa jasnim, merljivim i proverenim ciljevima, gde tehnologija pruža sredstvo, a ne cilj, i koja je izvan logike izolovanih projekata. Ovo doprinosi potpunoj i održivoj koristi od dosledne primene i upotrebe IT alata.*

Priručnik CEPEJ-a iz 2019. za implementaciju Smernica o sajber-pravdi objašnjava da ciljeve i ciljeve treba definisati u skladu sa snažnim potrebama građana i korisnika, a ne vođeni tehnologijom. Neophodno je predstaviti IT alate kao doprinos boljoj usluzi za sve vrste korisnika. Treće, važno je imati podršku na najvišem nivou kako bi se osigurala efikasna implementacija. Četvrto, trebalo bi obezbediti efektivno učešće različitih grupa korisnika.

Preporuka 4: *Razviti, i eventualno povezati sa CMIS-om, aplikaciju za ljudske resurse i održavati ažurne podatke kako bi se prikupile brojke izražene u EPRV i kako bi se obezbedilo blagovremeno uočavanje problema i sprovođenje rešenja.*

Priručnik CEPEJ-a iz 2019. godine za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe objašnjava da je jedan broj IT alata, uključujući i „aplikaciju za ljudske resurs“, nužan za funkcionisanje sudova i da bez tih alata sudovi ne mogu da rade ili bi radili sa velikim teškoćama.²⁸ Prikupljanje i prijavljivanje brojki izraženih u EPRV je bitno zato što brojke koje nisu izražene u EPRV prikazuju više ljudskih resursa nego što je raspoloživo u praksi.

Preporuka 5: *Kosovo treba da nastavi da ulaže u nove profile ljudskih resursa koji su postali neophodni za onlajn pravosuđe (uglavnom zapošljavanjem novog osoblja kada obuka ili prekvalifikacija nisu dovoljne).*

U Smernicama za visokotehnološko pravosuđe iz 2016. godine CEPEJ-a objašnjava se da razvoj IT alata u sudovima, kao i u pravosudnom sistemu uopšte, zahteva značajna ponovna ulaganja u ljudske resurse kroz planove zapošljavanja ili obuka za novopredložene usluge (stav 31), iako bi propisani troškovi plata za sudije, tužioce i sekretare trebalo da ostanu nepromenjeni, bar za sada (stav 27).

Preporuka 6: *U skladu sa CEPEJ-ovim Priručnikom za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe, efekat IT projekata treba da se procenjuje tokom implementacije projekta i/ili njegovom završetku. Istraživanje zadovoljstva korisnika CMIS-a treba da se sprovede uz učešće sudija, tužilaca i zaposlenih u sudovima i tužilaštvima*

U CEPEJ-ovom Priručniku za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe iz 2019. godine predložena je šema za vrednovanje IT projekata. Jedan od koraka koji treba da se preduzme je vršenje procene/ocene uticaja projekta tokom implementacija projekta ili po njegovom završetku, i ispitivanje njenih rezultata.

U Smernicama se dalje predlaže angažovanje nezavisnih eksperata ili istraživača iz širokog spektra disciplina za taj poduhvat (Smernice, stav 120). S jedne strane, ovo organizacijama omogućava pristup stručnim znanjima koje inače nemaju na raspolaganju u svojoj organizaciji (sociologija, menadžment, socijalna psihologija, ekonometrija, antropologija, itd.); a sa druge strane, pomaže da se osigura nepristrasnost u prikupljanju i analizi podataka u odnosu na korisnike i na javnost.

II. Bezbednost sudskih informacija i zaštita podataka

²⁸ Vidi Priručnik za primenu Smernica o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa, usvojen na 32. plenarnoj sednici CEPEJ-a, 13-14. juna 2019, Spisak kompjuterskih aplikacija od kritične važnosti, str.16.

Preporuka 7: *Osiguravanje bezbednosti podataka je osnovna preokupacija u implementaciji IT alata u pravosuđu. Potrebna je politika bezbednosti pravosudnih podataka, koja treba jasno da artikuliše principe u osnovi čuvanja, vlasništva, bezbednosti i poverljivosti pravosudnih podataka, sa u cilju upravljanja rizicima pre nego izbegavanja istih.*

CEPEJ-ov Priručnik za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe iz 2019. godine predlaže pragmatičan pristup rešavanju problema bezbednosti u kontekstu informacionih sistema, u čijem osnovu je fleksibilnost. Takva fleksibilnost počiva na artikulisanju jasne politike kojom se nastoji da se upravlja rizicima pre nego da se rizici izbegnu, kao i na sprovođenju periodičnih analiza rizika. Takve analize su neophodne za sve kompjuterske aplikacije (uključujući način na koji se upravlja aplikacijama i hardverom) u kojima se rizici procenjuju i iz ugla verovatnoće da će se dogoditi i razmere štete u slučaju da se dogode.

Preporuka 8: *Jasna pravila koja određuju prava pristupa dokumentima, kako za korisnike u pravosudnom sistemu tako i za strane van njega u skladu sa pravima na privatnost treba da budu usvojena.*

CEPEJ-ov Priručnik za primenu Smernica za visokotehnološko pravosuđe iz 2019. godine, naglašava delikatnu ravnotežu koja mora da se uspostavi između potrebe za anonimizacijom podataka u dokumentima koja se stavljaju na raspolaganje javnosti (po osnovu zaštite ličnih podataka) i principa otvorenog pravosuđa. Shodno tome, treba formulisati (i primenjivati) jasna pravila koja određuju prava pristupa dokumentima, kako za korisnike u pravosudnom sistemu tako i za strane van njega, raspoložive mehanizme pravne zaštite i nadležni organ/e.

III. Alati za podršku odlučivanju i pomoć pri pisanju

Preporuka 9: *Unaprediti funkcionalnost postojećih baza podataka sudskih odluka, u skladu sa potrebama korisnika, kako bi se obezbedila pravna sigurnost, predvidljivost i kvalitet presuda.*

Tehnologije kao što su elektronske baze podataka sudske prakse doprinose pravičnijim, ujednačenijim i predvidljivijim ishodima. Baze podataka zakona i propisa i sudske prakse baze podataka olakšavaju pretragu korpusa zakona i čine veće količine zakona dostupnim praktičarima. Ovi alati pomažu da se unapredi kako pravna sigurnost tako i predvidljivost i kvalitet donetih presuda, pošto čine sudije, tužioce i advokate bolje pripremljenim za rad. Kada su odluke predvidljive, građani imaju bolji osećaj da sudovi postupaju u predmetima dosledno i jednako. Postojeća baza podataka sudskih odluka na Kosovu mogla bi se poboljšati proširenjem funkcionalnosti ISUP-a i stvaranjem veze između ISUP-a i baze podataka.

Preporuka 10: *Poboljšati funkcionalnost i obezbediti pristup NCCR-u za sudije i/ili tužioce kao alatu za podršku odlučivanju, kao što je trenutno predviđeno od strane tima NCCR-a.*

Krajem 2020. godine NCCR kompjuterizovni registar je završen, ali se nastavlja rad na finim prilagođavanjima baze i sređivanju podataka. Rad na uspostavljanju NCCR sistema, koji obuhvata mnoge druge elemente, među kojima su i administrativna struktura i regulatorni okvir, se takođe nastavlja. U 2020. godini sudije nisu koristile bazu podataka NCCR-a.

Uskoro će biti omogućen direktan pristup sudijama i tužiocima, a uskoro će početi i obuka sudija. SSK još uvek raspravlja o ovom pitanju. Funkcije su ugrađene u NCCR sistem za sprečavanje zloupotreba, na primer, snimanjem svakog pristupa sistemu.

Preporuka 11: *Tehnologije za podršku pri odlučivanju, poput alata za pomoć pri pisanju, osiguravaju koherentnost i pomažu u poboljšanju efikasnosti i kvaliteta u donošenju presuda. Postojeće predloške u CMIS-u treba poboljšati kako bi odražavali potrebe korisnika i, tamo gde je moguće, nadovezati se na iskustvo stečeno u praksi (uključujući oslanjanje na presude u CMIS-u u sličnim slučajevima). SSK treba da preuzme vodeću ulogu u ovom procesu*

Preporuka 12: *Mogla bi da se ispita mogućnost uspostavljanja intraneta za sudove kako bi se omogućila razmena internih i informacija poverljivije prirode, relevantnih za rad sudova.*

Iako se smatra „računarskom aplikacijom koja nije od kritične važnosti“ u Priručniku CEPEJ-a za primenu Smernica o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa za 2019. godinu, uspostavljanje intraneta predstavljalo bi dragoceni alat za razmenu internih i informacija poverljivije prirode relevantnih za rad sudova. Takvi sistemi su uvedeni u nekim zemljama Evrope.

IV. Alati za povećanje efikasnosti

Preporuka 13: *Nastaviti sa obezbeđivanjem kadrovskih i finansijskih resursa za unapređenje funkcija CMIS-a, posebno u pogledu uvođenja alata za davanje signala ranog upozorenja koji bi poboljšao efikasnost i rezultirao boljom zaštitom ljudskih prava u krivičnim predmetima koji obuhvataju ograničenja slobode, i za dalji razvoj statističkog alata koji će omogućiti automatsko generisanje statističkih izveštaja.*

Preporuka 14: *Razviti računovodstvenu aplikaciju za vođenje ažuriranih podataka radi efikasne upotrebe resursa na nivou sudova.*

U Priručniku CEPEJ-a za primenu Smernica o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa za 2019. godinu se objašnjava da je određeni broj informatičkih alata, uključujući „računovodstvenu aplikaciju“, od kritične važnosti za funkcionisanje sudova i da bez ovih alata sudovi ne mogu da rade ili bi radili uz velike poteškoće. The information from the financial management systems and the data from the CMIS should be read together to obtain a complete overview of the way resources are used.

Preporuka 15: *Razviti merne alate za procenu broja predmeta u sudovima, tužilaštvima i kod njihovih zaposlenih, na osnovu stvarnog broja sudija, tužilaca i zaposlenih, izraženog u EPRV.*

V. Komunikacija između sudova, profesionalaca, korisnika

Preporuka 16: *Trebalo bi uvesti u primenu mogućnost da stranke/advokati elektronskim putem podnose akte kojima se pokreće postupak i procesne dokumente, što se događalo tokom pandemije.*

Prema Smernicama CEPEJ-a o načinima sprovođenja promena u pravcu visokotehnološkog pravosuđa za 2016. godinu, u većini zemalja advokati su sada u mogućnosti ili će uskoro biti u mogućnosti da komuniciraju, potpuno elektronski, sa sudovima radi dostavljanja njihovih procesnih dokumenata, podnesaka ili drugih dokumenata iz spisa predmeta. Migracija na potpuno elektronski sistem se u načelu sastoji od dve faze: uspostavljanje bezbedne komunikacije putem običnih sandučića za elektronsku poštu i direktnog unošenja dokumenata advokata u informacioni sistem suda („e-podnošenje“). Očekivani rezultat ovog procesa je značajno smanjenje posla za sudske pisarnice, koje bi trebalo samo da provere podneske i njihovo pravno dejstvo (otvaranje spisa predmeta, prekid zastarevanja itd.). Zemlje koje koriste ovaj alat razmišljaju o prebacivanju težišta rada sudskih pisarnica na pravne aktivnosti visoke vrednosti i pomažanje sudijama i tužiocima

Preporuka 17: *Korišćenje onlajn sistema podnošenja zahteva za besplatnu pravnu pomoć treba promovisati i olakšati, između ostalog i putem kampanja za podizanje nivoa svesti i alata za pomoć korisnicima*

Preporuka 18: *Mogućnost dostavljanja poziva elektronskim putem treba testirati i uvesti u širu primenu nakon neophodnih revizija za kojima se pojavila potreba tokom faze pilotiranja. Trebalo bi ispitati potrebu za istovremenom dostavljanjem poziva na papiru i po potrebi revidirati relevantno zakonodavstvo.*

Preporuka 19: *Elektronsku komunikaciju između sudova, advokata i drugih zainteresovanih strana treba snažno promovisati kao sredstvo za postizanje efikasnosti.*

Preporuka 20: *Trebalo bi razviti rešenje za e-plaćanje sudskih taksi, prvo ga pilotirati u nekoliko odabranih sudova, a potom proširiti primenu na nivo Kosova*

Preporuka 21: *Korišćenje video konferencijskih poziva u sudskim postupcima može da ima određene prednosti. Međutim, takvo korišćenje ne bi trebalo da naruši pravo na pravično suđenje iz člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP).*

During the health crisis, sudovi have had to develop korišćenje of video konferencije in judicial proceedings. As stressed in Smernice on video konferencije in judicial proceedings adopted by the CEPEJ on 16-17 June 2021, all guarantees to a fair trial under ECHR apply to remote ročišta in all judicial proceedings. Smernice contain in the appendix a Checklist of the basic requirements for the implementacija of video konferencije in judicial practice.

Preporuka 22: *SSK i sudovi treba put additional efforts (finansijski i ljudski resursi) to comply with the requirement provided in the law regarding recordings in krivična cases.*

PRILOG I - Popunjeni CEPEJ Upitnik o IT-u za Kosovo (podaci za 2020.)

Finansirano
od strane Evropske
unije i Saveta Evrope

COUNCIL OF EUROPE

Implementirano
od strane Saveta Evrope

CONSEIL DE L'EUROPE

Strengthening the Kvalitet i Efikasnost of Justice na Kosovu (KoSEJ2 Action)*

CEPEJ UPITNIK O IT-u

ZA EVALUACIJU PRAVOSUDNIH SISTEMA POVEZANIH SA KORIŠĆENJEM TEHNOLOGIJE U
SUDOVIMA

(IZVOD IZ CEPEJ UPITNIKA ZA EVALUACIJU)

Podaci za 2020. godinu

6. Godišnji (odobreni i realizovani) javni budžet opredeljen za funkcionisanje svih sudova, u € (bez budžeta javnih tužilaštava i bez budžeta pravne pomoći).ko ne možete da razdvojite budžet opredeljen za sudove od budžeta za javna tužilaštva i/ili pravnu pomoć, pređite na pitanje 7. Ako možete da odgovorite na ovo pitanje 6, odgovorite NA na pitanje 7.

	Odobreni budžet (u €)	Realizovani budžet (u €)
UKUPNO – Godišnji javni budžet opredeljen za funkcionisanje svih sudova (1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7)	27.265.668,04	26.283.995,51
1. Godišnji javni budžet opredeljen za (bruto) zarade		
2. Godišnji javni budžet opredeljen za kompjuterizaciju	310.000	144.526
3. Godišnji javni budžet opredeljen za troškove sudskog postupka (veštačenje, prevođenje, itd..).		

*Ovaj naziv ne prejudicira stav o statusu Kosova i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

4. Godišnji javni budžet opredeljen za zgrade suda (održavanje, operativni troškovi)		
5 Godišnji javni budžet opredeljen za ulaganja u nove zgrade (suda)		
6. Godišnji javni budžet opredeljen za obuku		
7. Ostalo (navedite)		

Navedite sve korisne komentare kojima se objašnjavaju dostavljene brojke. Ako se stvarno realizovani godišnji javni budžet opredeljen za funkcionisanje svih sudova razlikuje od odobrenog javnog budžeta opredeljenog za funkcionisanje svih sudova, navedite glavne razloge za te razlike:

Razlika između realizovanog budžeta i odobrenog budžeta postoji zbog činjenice da SSK nije mogao da nabavi kompjutere i drugu IT opremu čija nabavka je bila predviđena (zbog kašnjenja u isporuci privrednog subjekta). 144.526 EUR je potrošeno za održavanje IT sistema. Eksterni resursi nisu obuhvaćeni.

52. Broj nesudijskog osoblja koje radi u sudovima (ako je moguće na dan 31. decembra referentne godine) (ovi podaci ne treba da obuhvataju osoblje koje radi za javni tužioci; vidi 60. pitanje) (dostavite informacije izražene u ekvivalentu punog radnog vremena i za stvarno popunjena stalna radna mesta)

	Ukupno	Muškarci	Žene
Ukupno nesudijsko osoblje koje radi u sudovima (1 + 2 + 3 + 4 + 5)	1532 / NA / NAP	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP
1. Rechtspfleger (ili slična tela) koja obavljaju sudske ili kvazi-sudske poslove i imaju samostalnu nadležnost i čije odluke mogu biti predmet žalbe	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP
2. Nesudijsko osoblje čiji je posao da pomažu sudijama kao što su sekretari (priprema spisa predmeta, pomoć tokom ročišta, vođenje zapisnika, pomoć u izradi odluka)	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP
3. Osoblje zaduženo za različite administrativne poslove i za upravljanje u sudovima (upravljanje ljudskim resursima, materijalima i opremom, uključujući kompjuterske sisteme, upravljanje finansijama i budžetom, upravljanje obukama)	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP
4. Tehničko osoblje	17 / NA / NAP	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP
5. Drugo nesudijsko osoblje	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP	___ / NA / NAP

Za „drugo nesudijsko osoblje”, navedite konkretno; navedite ostale komentare

U 2020. godini takođe je bilo 27 članova osoblja u sudovima koji su radili na CMIS projektu (koji je finansirala Norveška).

3.5 Korišćenje informacionih tehnologija u sudovima

65-4 Da li ste merili uticaj koji je rezultat implementacije jedne ili više komponenata vašeg novog informacionog sistema?

Da ☐ Ne ☒

65.4.1 Ako je odgovor da, da liste merili uticaj na sledeće: (moguće je dati više odgovora)

- ☐ Poslovne procese
- ☐ Radno opterećenje
- ☐ Ljudske resurse
- ☐ Troškove
- ☐ rugo, navedite -----

Komentar (navedite primere uticaja)

Projekat CMIS započet 2014.g. finansira Norveška. On je trenutno u Fazi konsolidacije do 2021.g. Od januara 2018.g., postepeno je uveden u primenu i implementiran u svim sudovima. U 2020.g. CMIS je uveden u primenu i implementiran u svim osnovni sudovima, za sve vrste predmeta, osim u Apelacionom sudu i u Vrhovnom sudu, gde je implementacija i dalje u toku. Efekat koji proističe iz implementacije ovog novog sistema na rad osnovnih sudova do sada još uvek nije bilo ocenjivan.

3.5.2 Bezbednost informacionih sistema sudova i zaštita ličnih podataka

65-5 Da li postoje nezavisne revizije ili drugi mehanizmi koji doprinose globalnoj politici bezbednosti koja se odnosi na informacioni sistem pravosuđa ?

Da ☒ Ne ☐

Komentar (navedite naročito da li postoje nacionalni okviri za bezbednost informacija bezbednost):

Nacionalna kancelarija za reviziju Kosova ima pravo da kontroliše sve finansijske, administrativne i druge aktivnosti, programe i projekte kojima upravljaju javne institucije: <http://www.zka-rks.org/en/>. Međutim, ova institucija se do sada nije bavila pitanjem bezbednosti informacija i podataka koje pravosuđe prikuplja, čuva i sa kojima postupa..

65-6a li je zaštita ličnih podataka kojim upravljaju sudovi obezbeđena na zakonodavnom nivou?

Da ☒ Ne ☐

Komentar: Ako je odgovor „da“, navedite između ostalog:

- da li postoje organi posebno nadležni za zaštitu ličnih podataka
- mera u kojoj se građanima daju prava u specifičnom okviru softvera koji koriste sudovi
- da li postoje kontrole ili ograničenja na osnovu zakona u vezi sa razmenom/zajedničkim korišćenjem baze podataka kojom upravljaju sudovi sa drugim upravama (policija, itd.)

Zakonom o zaštiti ličnih podataka utvrđena su prava, odgovornosti, principi i mere u vezi sa zaštitom ličnih podataka (<https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18616>). Njime se osniva institucija nadležna za praćenje legitimnosti obrade podataka – Agencija za informacije i privatnost: <https://aip.rks-gov.net/en/>. Međutim, zakon nije jasan u pogledu ličnih podataka kojim upravljaju sudovi.

3.5.3 Centralizovane baze podataka za podršku odlučivanju

62-4 Da li postoji centralizovana nacionalna baza podataka sudskih odluka (sudske prakse, itd.)?

Da ☒ Ne ☐

62.4.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Za odluke u prvoj instanci</i>	<i>Za odluke u drugoj instanci</i>	<i>Za odluke u trećoj instanci</i>	<i>Veza sa sudskom praksom ESLjP</i>	<i>Podaci su anonimizovani</i>	<i>Baza podataka sudske prakse je dostupna besplatno na internetu</i>	<i>Baza podataka sudske prakse je dostupna u otvorenim podacima</i>
Građanska i/ili privredna	☐ Da sve presude ☒ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☒ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☒ Da neke presude ☐ Ne	Da ☐ Ne ☒	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☐ Ne ☒
Krivična	☐ Da sve presude ☒ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☐ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☒ Da neke presude ☐ Ne	Da ☐ Ne ☒	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☐ Ne ☒
Upravna	☐ Da sve presude ☒ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☒ Da neke presude ☐ Ne	☐ Da sve presude ☒ Da neke presude ☐ Ne	Da ☐ Ne ☒	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☒

Komentar – ako postoji za druge materije, navedite

Određeni broj presuda iz svih osnovnih sudova, Apelacionog suda i Vrhovnog suda je dostupan javnosti na veb-sajtu Sudskog saveta Kosova - <https://www.gjyqesori-rks.org/> - (oko 40000 presuda). Objavljaju se samo pravosnažne presude. Imena stranaka su anonimizovana na osnovu Administrativnog uputstva SSK od 2. februara 2016.g. Anonimizaciju obavlja ručno osoblje suda. Prema ovom uputstvu, važno je da se poveća pristup javnosti presudama i da se poveća transparentnost pravosuđa.

62-6 Da li postoji kompjuterizovana nacionalna evidencija u kojoj su centralizovane sve osuđujuće krivične presude?

Da ☒ Ne ☐

62.6.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

- ☐ Veza sa drugim evropskim evidencijama istog karaktera
- ☐ Sadržaj direktno dostupan sudijama i/ili tužiocima kompjuterizovanim sredstvima
- ☐ Sadržaj direktno dostupan za druge potrebe osim krivičnih (u građanskoj i upravnoj materiji)

Komentar - Navedite koji organ realizuje pristup

Projekat Nacionalnog centralizovanog registra kaznene evidencije (NCCR) je poslednjih godina radio na uspostavljanju centralizovanog kompjuterizovanog registra osuđujućih krivičnih presuda. Ovaj projekat je finansirala Evropska unija. Krajem 2020. godine ova baza podataka je završena, ali se nastavlja rad na finim prilagođavanjima baze i sređivanju podataka. U 2020. godini ova baza podataka nije bila u upotrebi. Postojalo je nekoliko drugih baza podataka koje su službenici koristili za izradu potvrda o neosuđivanosti. Sudije i tužiocu je takođe nisu koristili.

3.5.4 Alati za pomoć pri pisanju

62-7 Da li postoje alati za pomoć pri pisanju čiji je sadržaj koordinisan na nacionalnom nivou? (modeli ili predlošci, sentence, itd.)

Da ☒

Ne ☐

62.7.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa dostupnosti</i>	
Gradanska i/ili privredna	✓100% 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	
Krivična	100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	
Upravna	100% 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	

Komentar – ako postoji u drugim materijama , navedite

U svim vrstama predmeta postoje predlošci za odluke i presude koji su dostupni u Informacionom sistemu za upravljanje predmetima (CMIS). Predlošci sadrže prvi pasus na početku odluke ili presude sa osnovnim podacima o predmetu, kao što su: ime sudije (sudija), podaci o strankama, datum donošenja odluke/presude, CMIS broj predmeta. Ove podatke CMIS automatski generiše. Predlošci ne pružaju dalje smernice.

62-8 Da li postoje alati za snimanje glasa?

Da ☒

Ne ☐

62.8.1 Ako je odgovor „Da“, navedite:

	<i>Dostupnost jednostavnih alata za diktiranje</i>	<i>Dostupnost alata za snimanje više govornika</i>	<i>Funkcija pre-poznavanja glasa</i>
Građanska i/ili privredna	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili samo nekim pilot fazama ☐ nije dostupno za ovu materiju	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili nekim pilot fazama ☒ nije dostupno za ovu materiju	☐ Da ☐ Pilot testiranje ☐ Ne
Krivična	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili samo nekim pilot fazama ☒ nije dostupno za ovu materiju	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili nekim pilot fazama ☒ nije dostupno za ovu materiju	☐ Da ☐ Pilot testiranje ☒ Ne
Upravna	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili samo nekim pilot fazama ☒ nije dostupno za ovu materiju	☐ dostupno u svim sudovima ☐ dostupno u većini sudova ☐ dostupno u nekim sudovima ili nekim pilot fazama ☒ nije dostupno za ovu materiju	☐ Da ☐ Pilot testiranje ☐ Ne

Komentar

Alate za snimanje glasa, koji se sastoje od softvera i hardvera koji se koriste na ročištima ili kao deo sudskog postupka treba da bude treba razlikovati od korišćenja alata za video konferencije i snimanje koji se pominju kasnije u tekstu u okviru Pitanja 64-10 i 64-11.

Alati za snimanje glasa nisu dostupni u sudovima. Ne postoje alati za diktiranje ili alati za snimanje više govornika.

62-9 Da li postoji intranet sajt u okviru pravosudnog sistema za distribuciju vesti/novina?

Stopa dostupnosti:

100% - pristupačno svima u pravosuđu

☐ 50-99% - pristupačno većini sudija/tužilaca u svim instancama

☐ 10-49% - samo u nekim sudovima

☐ 1-9% - samo u jednom sudu

☐ 0% - Nema pristupa

NA

P62-9

U okviru sudskog sistema ne postoji intranet. Međutim, postoji internet sajt na koji se postavljaju relevantne informacije (novi propisi i administrativna uputstva) i vesti. On je za SSK i sve sudove. Vidi <https://www.gjyqesori-rks.org/?lang=en>

3.5.5 Tehnologije koje se koriste za sudsku upravu i upravljanje predmetima

Korišćenje informacione tehnologije za unapređenje efikasnosti funkcionisanja pravosudnog sistema

63-1 Da li postoji sistem za upravljanje predmetima (CMS) ? (Softver koji se koristi za upis sudskih postupaka i upravljanje istima)

Da ☒ Ne ☐

63.1.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa uvođen-ja CMS-a</i>	<i>Status predmeta na internetu</i>	<i>Central-izovane ili interoperabilna baza podataka</i>	<i>Signali ranog upozorenja (za aktivno upravljanje predmetima)</i>	<i>Status integracije/povezanosti statističkog alata sa CMS-om</i>
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☒ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☒ Dostupno strankama ☐ objavljivanje odluka na internetu ☐ Oba ☐ Nije uopšte dostupno	Da ☒ Ne ☐	Da ☐ Ne ☒	☐ Kompletno integrisan uključujući BI ☒ Integrisan ☐ Nije integrisan ali je povezan ☐ Nije uopšte povezan
Krivična	☐ 100% ☒ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☒ Dostupno strankama ☐ objavljivanje odluka na internetu ☐ Oba ☐ Nije uopšte dostupno	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	☐ Kompletno integrisan uključujući BI ☒ Integrisan ☐ Nije integrisan ali je povezan ☐ Nije uopšte povezan

Upravna	☐ 100% ☒ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☒ Dostupno strankama ☐ objavljivanje odluka na internetu ☐ Oba ☐ Nije uopšte dostupno	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	☐ Kompletno integrisan uključujući BI ☒ Integrisan ☐ Nije integrisan ali je povezan ☐ Nije uopšte povezan
----------------	---	---	--	--	---

Komentar – ako postoji u drugim materijama navedite

63-2 Kompjuterizovani registri koje vode sudovi

	<i>Stopa uvođenja</i>	Podaci konsolidovani na nacionalnom nivou	<i>Usluga dostupna onlajn</i>	Statistical module integrisan ili connected
Zemljišne knjige	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒
Registar privrednih društava	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒

Komentar – ako postoji drugim registrima navedite

Ne postoje takvi kompjuterizovani registri koje vode sudovi

Budžetski i finansijski monitoring

63-6 Sistemi sudova za upravljanje budžetom i finansijsko upravljanje

	<i>Topa uvođenja alata</i>	Podaci konsolidovani na nacionalnom nivou	<i>Sistem komunicira sa drugim ministarstvima</i> (finansijski između ostalog)
Upravljanje budžetom i finansijsko upravljanje sudovima	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒
Upravljanje troškovima pravo-suđa	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒
Drugo	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒

Komentar – ako je odgovor „drugo“ navedite

Nakon što je 2015. godine sproveden proces decentralizacije sa SSK-a na sudove, sudovi mogu sami da izvršavaju rashode.²⁹ Sudovi imaju svoj godišnji budžet i obrađuju sva plaćanja putem elektronskog sistema Ministarstva finansija pod nazivom „Informacioni sistem za upravljanje javnim finansijama“.³⁰ Na primer, sudovi obrađuju plaćanja advokatima po službenoj dužnosti koje je sud odredio, sudskih veštaka, sudija porotnika, poštanskih usluga za uručenje sudskih poziva, računa itd. Ova plaćanja se obrađuju ručno. Na primer, advokati podnose račune na prijemnom šalteru suda za ročišta na kojima su učestvovali, a jedinica za finansije obrađuje plaćanje nakon dobijanja odobrenja od nekoliko lica u sudu

Drugi alati za upravljanje sudovima

63-7 Merni alati za procenu radnog opterećenja sudija, tužilaca i/ili nesudijskog/netužilačkog osoblja (alat za kvantifikaciju aktivnosti sudija, tužilaca i/ili nesudijskog/netužilačkog osoblja - na primer, broj rešenih predmeta)

Da Ne

Komentar

CMIS generiše statistički izveštaj koji daje podatke o broju nerešenih, novopristiglih i rešenih predmeta za glavne kategorije predmeta, po sudovima i po sudijama. Predviđeno je i da će CMIS u budućnosti integrisati merni alat za procenu broja predmeta u sudovima i kod sudija: neke komandne table za sudije i predsednike sudova su dizajnirane i njihov razvoj u CMIS-u je u završnoj fazi. Alat će, međutim, morati da se zasniva na stvarnom broju sudija i zaposlenih, izraženom u EPRV.

63.7.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa uvođenja alata</i>	Podaci koji se koriste za praćenje na nacionalnom nivou	<i>Podaci koji se koriste za praćenje na nivou lokalnog suda</i>	<i>Alat integrisan u CMS</i>
Za sudije	☐ 100% ☒ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐

29 Vidi Administrativna uputstva br. 01/2015 od 20. avgusta 2015. godine i br. 01/2019 od 21. juna 2019. godine (dostupno samo na albanskom) u vezi sa nadležnostima u oblasti budžeta i finansija, zaposlenih, nabavki i logistike:

- <https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/lgs/UDHEZIM%20ADMINISTRATIV%20%2001%202015%20NE%20ZBATIM%20TE%20VENDIMIT%20TE%20KGJK%20PER%20DELEGIM%20TE%20PERGJEGJESIVE.pdf>
- [https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/lgs/47946_Udhezimi_administrativ_\(nr.01-2019\)_per_ndarjen_e_pergjegjesive_te_SKGJK_dhe_te_Gjykatave_ne_ceshtjet_personelit_buxhetit_financave_logjistikes_dhe_prokurimit.pdf](https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/lgs/47946_Udhezimi_administrativ_(nr.01-2019)_per_ndarjen_e_pergjegjesive_te_SKGJK_dhe_te_Gjykatave_ne_ceshtjet_personelit_buxhetit_financave_logjistikes_dhe_prokurimit.pdf)

30 Na albanskom jeziku: “Sistemi Informativ i manaxhimit të financave publike të Kosovës (SIMFK)”

Za tužioce	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒
Za nesudijsko/ netužilačko oso- blje	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒

3.5.6 Tehnologije koje se koriste za komunikaciju između sudova, profesionalaca i/ili korisnika suda

64-2 Da li postoji mogućnost podnošenja sudu akta kojim se pokreće postupak elektronskim putem?(mogućnost da se sudu podnese akt kojim se pokreće postupak elektronskim putem (npr. putem imejla ili popunjavanjem obrasca na veb-sajtu)

Da ☒ Ne ☐

64.2.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa dostup- nosti</i>	<i>Istovremeno podnošenje akata kojim se pokreće postupak je i dal- je obavezno</i>	<i>Poseban zakons- ki okvir kojim se odobrava pod- nošenje akata kojim se pokreće postupak</i>	<i>Alat integrisan/ pov- ezan sa CMS</i>
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒

Krivična	☐ 100% ☐ 50-99% ☒ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☒ Ne ☐	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒
Upravna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒

Parnični i/ili privredni i upravni predmeti

Stranke (uključujući advokate) ne mogu da podnose akte elektronskim putem. To je izuzetno bilo dozvoljeno u martu-aprilu 2020. godine, kada su sudovi bili zatvoreni zbog pandemije, kao što je objašnjeno u nastavku (pod 4.1. Aktivnosti sudova tokom pandemije)

Krivični predmeti

CMIS sistem je razvio interoperabilnost (prenos dokumenata elektronskim putem) od policije do tužilaštva i od tužilaštva do sudova. Tako se krivični predmeti mogu dostaviti od tužilaštva do sudova elektronskim putem, preko CMIS-a. Advokati nemaju pristup CMIS-u.

64-3 Da li je moguće da se pravna pomoć zatraži elektronskim putem?

Da☒

Ne☐

64.3.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa dostupnosti</i>	Formalizacija zahteva na papiru je i dalje obavezna	Poseban zakonodavni okvir koji se odnosi na zahteve za pravnu pomoć elektronskim putem	Odobrovanje pravne pomoći takođe elektronski	Informacije dostupne u CMS-u
Zahteva za pravni pomoć elektronskim putem	☒ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	Da ☐ Ne ☒	Da ☒ Ne ☐	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒

Komentar

I U 2020. godini, za vreme trajanja zabrane kretanja u martu i aprilu, Agencija za besplatnu pravnu pomoć razvila je novi sistem, uz podršku GIZ-a, kako bi se ljudima omogućilo da se putem interneta prijavljuju za pravnu pomoć, na veb-sajtu Agencije za besplatnu pravnu pomoć. Vidi: <https://anjf.rks-gov.net/:n> 2020, Trenutno Agencija još uvek prima vrlo malo onlajn zahteva.

64-4 Da li je moguće elektronskim putem dostaviti poziv za sastanak u sudu? (sastanak u sudu se odnosi na faze pre sudskog ročišta, čiji je cilj medijacija ili mirenje)

Da Ne ☒

64.4.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	Poziv urađen u CMS-u	Istovremeni poziv u papirnoj formi je i dalje obavezan	Pristanak korisnika da bude obavešten elektronskim putem	Modaliteti (ako je drugo navedite u Komentaru)	Poseban zakonski okvir
Građanska i/ili privredna	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	☐ SMS ☐ E-mail ☐ Posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐

Krivična	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da Ne	☐ SMS ☐ E-mail ☐ Posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
Upravna	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	☐ SMS ☐ E-mail ☐ Posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐

Komentar

U 2020.g. nije bilo moguće slati pozive strankama elektronskim putem. Bile je međutim moguće generisati ih iz CMIS-a. Postoje neki predlošci u CMIS-u za pozive, ali ova funkcionalnost nije korišćena jer tada nije bilo moguće slati pozive elektronskim putem.

Korišćenje informacione tehnologije za unapređenje kvaliteta komunikacije između sudova i profesionalaca

64-6 Da li postoje mogućnosti elektronske komunikacije između sudovi i advokata i/ili stranaka? (slanje elektronskih datoteka i podataka u vezi sa sudskim postupkom sa ili bez skeniranih dokumenata, uglavnom da bi se razvila dematerijalizovana komunikacija)

Komunikacija između suda i advokata koji zastupaju stranke Da ☐ Ne ☒

Komunikacija između suda i stranaka koje ne zastupa advokat Da ☐ Ne ☒

64.6.1 Ako je odgovor „Da“ na bio koje od prethodnog, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa uvođenja alata</i>	<i>Faze suđenja o kojoj je reč</i>	<i>Modaliteti</i> (ako se razlikuju prema fazama suđenja ili ako je odgovor „Drugo“, navedite pojedinosti u Komentaru)	<i>Posebni pravni okvir</i>
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Podnošenje akta kojim se pokreće postupak ☐ Pripremne faze preročišta ☐ Upravljanje rasporedom ročišta i/ili žalbi ☐ Prenošnje sudskih odluka	☐ E-mail ☐ posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
Krivična	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Podnošenje akta kojim se pokreće postupak ☐ Pripremne faze preročišta ☐ Upravljanje rasporedom ročišta i/ili žalbi ☐ Prenošnje sudskih odluka	☐ E-mail ☐ posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
Upravna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Podnošenje akta kojim se pokreće postupak ☐ Pripremne faze preročišta ☐ Upravljanje rasporedom ročišta i/ili žalbi ☐ Prenošnje sudskih odluka	☐ E-mail ☐ posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐

Komentar

--

64-7 Uslovi elektronske komunikacije koju koriste drugi profesionalci osim advokata (slanje elektronskih podataka koji se odnose na sudski postupak sa ili bez skeniranja dokumenata uglavnom kako bi se razvila dematerijalizovana komunikacija)

	Stopa uvođenja alata		Modaliteti (ako su različiti- zavisno od akta ili ako je odgovor „Drugo“, navedite pojedino- sti u Komentaru)	Posebni pravni okvir
Izvršitelji (kako je definisano u P169 i dalje)	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA		E-mail Posebna komp- juterska aplikacija Drugo	Da Ne
Beležnici (kako je definisano u P19e i dalje)	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA		☐ E-mail ☐ Posebna komp- juterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
Veštaci (kako je definisano u P202 i dalje)	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA		☐ E-mail ☐ Posebna komp- juterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐

Usluge sudske straže	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☒ NA		☐ E-mail ☐ Posebna kompjuterska aplikacija ☐ Drugo	Da ☐ Ne ☐
-----------------------------	---	--	---	--

Komentar:

Komunikacija između sudova i drugih agencija koje postupaju u predmetima se sprovodi samo putem pismena.

64-9 Da li postoje onlajn sistemi za procesuiranje specijalizovanih sudskih sporova? (sporova male vrednosti, nespornih tužbenih zahteva, pripremne faze u rešavanju porodičnih sukoba, itd. – navedite konkretno u polju za Komentar)

Da Ne ☒

Komentar – Opišite sistem koji postoji

Korišćenje informacionih tehnologija između sudova, profesionalaca i korisnika u okviru sudskih postupaka

64-10 Video konferencije između sudova, profesionalaca i/ili korisnika (ovo se odnosi na korišćenje audio-vizuelnih uređaja u okviru sudskih postupaka kao što je ročište između stranaka, itd.)

Da ☒ Ne

64.10.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije i u Komentaru opišite slučajeve konkretnog korišćenja video konferencije i očekivane koristi (na primer, korišćenje uređaja da bi se smanjio broj transfera pritvorenika u sud):

	Stopa uvođenja	Faza postupka	Posebni zakonodavni okvir
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% ☐ (NAP) ☐ NA	☐ Pre ročišta ☒ Tokom ročišta ☐ Posle ročišta	Da ☒ Ne ☐
Krivična	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Pre ročišta ☒ Tokom ročišta ☐ Posle ročišta	Da ☒ Ne ☐

Upravna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Pre ročišta ☒ Tokom ročišta ☐ Posle ročišta	Da ☐ Ne ☐
----------------	--	---	--

Komentar

Alati za video konferencije (kao što su veb kamere, aplikacije za video konferencije kao što je Zoom) dostupni su u svim osnovnim sudovima. Projekat koji je finansirao USAID takođe je tokom godine donirao određenu opremu (kamere i mikrofone). Zbog situacije sa pandemijom, neka ročišta su održana onlajn tokom 2020. godine..

64-11 Snimanje ročišta ili rasprava (snimanje zvuka ili audio-vizuelno snimanje tokom faze(a) istrage ili i/ili rasprave/pretraga)

Da ☒ Ne ☐

64.11.1 Ako je odgovor „Da“, navedite sledeće informacije:

	<i>Stopa uvođenja alata</i>	<i>Vrsta snimanja</i>	<i>Posebni zakonski okvir</i>
Građanska i/ili privredna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Tonski ☐ Optički ☐ Oba	Da ☒ Ne ☒
Krivična	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☒ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Tonski ☐ Optički ☒ Oba	Da ☒ Ne ☐
Upravna	☐ 100% ☐ 50-99% ☐ 10-49% ☐ 1-9% ☐ 0% (NAP) ☐ NA	☐ Tonski ☐ Optički ☐ Oba	Da ☐ Ne ☒

Komentar

Prema članu 315, stav 2 Zakonika o krivičnom postupku, glavni pretres „se tonski ili optički snima, ili beleži stenografski, osim ako postoji opravdani razlog da se to ne čini“

Sudovi imaju opremu za audio i video snimanje ročišta u nekim od svojih sudnica, ali ne u svim. Međutim, čini se da je oprema prilično zastarela. Zbog toga se u nekim sudovima, na zahtev sudije, povremeno snimaju neka ročišta, na primer kada je predmet važan, ali u nekim drugim sudovima ročišta se nikada ne snimaju. Ovo pitanje je dobro poznato u pravosudnom sistemu i navedeno je u mnogim izveštajima međunarodnih organizacija.

64-12 Da li su elektronski dokazi prihvatljivi?

Materija	Prihvatljivost elektronskih dokaza	Zakonodavni okvir
Građanska i privredna	Da ☒ Ne ☐	✓ Samo opšti zakon ○ Opšti i posebni zakon ○ Samo posebni zakon
Krivična	Da ☒ Ne ☐	✓ Samo opšti zakon ○ Opšti i posebni zakon ○ Samo posebni zakon
Upravna	Da ☒ Ne ☐	✓ Samo opšti zakon ○ Opšti i posebni zakon ○ Samo posebni zakon

Komentar – Drugi uređaji za elektronsku komunikaciju između sudova, profesionalaca i/ili korisnika

Zakonom se ne definiše niti se zabranjuje podnošenje elektronskih dokaza. Međutim, kao što je objašnjeno u prethodnom tekstu, ne postoji elektronska komunikacija između sudova i advokata, pa se dokazi ne mogu podneti elektronskim putem.

Kancelarija Saveta Evrope u Prištini
Rr. Bedri Pejani, Br. 17/18
Priština, 10000

Vebsajt: <http://horizontal-facility-eu.coe.int>
E-mail: horizontal.facility@coe.int
Facebook: @jp.horizontal.facility
Twitter: @CoE_EU_HF

Ovaj materijal je sačinjen sredstvima zajedničkog projekt Evropske unije i Saveta Evrope, KOSEJ II, koji je deo programa Horizontal Facility II. Ovde izražena mišljenja ni na koji način ne odražavaju zvanična mišljenja bilo koje od ovih strana.

SRB

Savet Evrope je vodeća organizacija za ljudska prava na kontinentu. Ima 47 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Saveta Evrope potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum čiji je cilj zaštita ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda primenu Konvencije u državama članicama.

Države članice Evropske unije odlučile su da povežu svoja znanja, sredstva i sudbine. Zajedno su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja uz očuvanje kulturne raznolikosti, tolerancije i individualnih sloboda. Evropska unija je posvećena deljenju svojih dostignuća i vrednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica

www.coe.int

www.europa.eu

Finansirano
od strane Evropske
unije i Saveta Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Saveta Evrope